

TA DOKUMENT JE **IZBOR ODZIVOV JAVNOSTI**, KI NASLAVLJAJO VARUHA PRAVIC GLEDALCEV IN POSLUŠALCEV IN JE NAMENJEN ZA OBVEŠČANJE UREDNIKOV OZIROMA UREDNIŠTEV RTV SLOVENIJE TER SEZNANJANJE OBČINSTVA Z OBRAVNAVO NJIHOVIH ODZIVOV. VSEBINE ALI DELOV VSEBIN NI DOVOLJENO UPORABLJATI V NOBENEM DRUGEM KONTEKSTU.

MESEČNO POROČILO O ODZIVIH OBČINSTVA **DECEMBER 2021**

Povzetek odzivov in odgovorov z izbranimi poudarki, mnenja in priporočila, statistika

Objava na spletnem naslovu www.rtvlo.si/varuh: 10. januar 2022

Končna redakcija: 10. januar 2022

Pripravili: Ilinka Todorovski, Eva Semič, Anja N. Huš

Poudarki v odzivih in odgovorih ter mnenja in priporočila za december 2021

Glavnina decembrskih odzivov se je kot običajno nanašala na televizijske vsebine.

Izstopali sta dve zadevi, in sicer pritožbe glede domnevne cenzure v Dnevniku, 8. decembra in glede bistveno različnega poteka pogovorov s predsednikom vlade in predstavniki opozicije, ki sta bila v sosledju objavljena 29. decembra. O obeh je varuhinja napisala mnenje in priporočilo.

Več gledalcev je poslalo predloge, mnenja in vprašanja v zvezi s televizijsko ponudbo tujega igranega programa. Nekaj več je bilo tudi odzivov, povezanih z uporabo zborne slovenščine.

Ob robu pritožbe zaradi strašljivih prizorov v vladnih oglasih za promocijo cepljenja je varuhinja spomnila na pravila predvajanja v časovnih pasovih, primernih za otroke, ter na pravilnik o tem, ki ga je treba uskladiti z zakonodajo.

Kazalo vsebine

TELEVIZIJA SLOVENIJA	4
I. INFORMATIVNI PROGRAM	4
V Odmevih o hitrih testih	4
Nepopolno o tragičnem prečkanju Dragonje?.....	5
Zadeva/Izrezana izjava Dnevnik.....	5
Pogovora s predsednikom vlade in opozicijo	6
Slovenija v letu 2021	9
Pogovor o covidnem letu ali obveznem cepljenju?	10
Kateri je najstarejši ansambel v Sloveniji?	11
Veliko o Notranjski, premalo o Celju	12
Pogovor/razkritje o zasebnosti, drugič	12
II. KULTURNI IN UMETNIŠKI PROGRAM	13
Vprašanja o filmih in nadaljevankah	13
Zog in leteča zdravnik.....	14
III. ŠPORTNI PROGRAM	15
Športni prenosi: oglasi in zvok	15
IV. PROGRAM PLUS	16
Dobro jutro: preveč trivialno?.....	16
V. SPLOŠNO	17
Oddaja o vesolju: predlog	17
Pohvale TV-vsebin	17
Prenos slovesnosti z zamikom	19
VI. TV KOPER	19
Ko besedilo pove eno, slika pa drugo	19
RADIO SLOVENIJA	20
I. RADIO PRVI	20
Zakaj podcasti brez glasbe?	20
Glasba zjutraj.....	20
Prepoved organizacije Memorial v Rusiji	21
II. RADIO SPLOŠNO	22
Pohvale radijskih vsebin	22
MMC	23
I. NOVINARSKE VSEBINE	23
Zakon ali osnutek zakona?	23
Članki pred prazniki.....	23

II. UPORABNIŠKE VSEBINE	24
Komentiranja na spletnem mestu rtvslo.si	24
RTV SLOVENIJA	24
I. JEZIKOVNA KULTURA	24
Izraz »hešteg«	24
Počasneje!	25
Sklanjanje priimka smučarske skakalke	26
Napake, površnosti	26
II. OGLAŠEVANJE	27
Strašljivi prizori v vladni promociji cepljenja.....	27
III. DOSTOPNOST IN PRILAGOJENI PROGRAM	28
Oddaje brez podnapisov ali tolmača.....	28
IV. TEHNIČNE ZADEVE	29
Nerazumljivo! Hočemo podnapise!	29
V. VARUHINJA	30
O januarja 2022 nova varuhinja	30
VI. SPLOŠNO	31
Ob sprejemanju PPN 2022, drugič	31
Ukomov seznam, drugič.....	31
Spre gledana tema?	33
Covid- podatki za države	34
PRILOGE	35
Priloga 1: Poročilo o Zadevi izrezana izjava Dnevnik	35
Priloga 2: Priloga k poročilu o Zadevi izrezana izjava Dnevnik	39
Priloga 3: Pogovor/razkritje o zasebnosti, drugič	45
Priloga 4: Ukomov seznam, drugič.....	47
STATISTIKA	50

TELEVIZIJA SLOVENIJA

I. INFORMATIVNI PROGRAM

V Odmevih o hitrih testih

Gledalec I. Š. je menil, da je bila tema o pomanjkljivostih hitrih testov v Odmevih 8. decembra, ki so jo nadgradili s pogovorom z ministrom nestrokovna in pristranska.

Voditelj je veliko minut namenil vprašanju ustreznosti hitrih testov za covid, pri čemer je sam minister na začetku te teme pojasnil, da je to zadeva za strokovnjake, kar pa voditelj zagotovo ni. Zastavlja se vprašanje, ali je nanj kdo pritiskal, mogoče vodja preiskovalne komisije DZ g.Pavšič iz LMSŠ, da mora predvajati izjave dveh popolnoma nekompetentnih prič. Je na vas kdo pritiskal ??? Zlonamerno je namreč spraševal predstojnico institucije, ki je teste certificirala, če je nanjo kdo pritiskal !!! (...)

Namesto, da se v odmevih namenja velika minutaža nepomembnim temam in še na nestrokoven način, RTV ne poroča o nobenem dosežku našega predsedovanja EU.

Odgovor v. d. urednika uredništva dnevnoinformativnih oddaj **Nataše Rijavec Bartha**:

»Neutemeljen je očitok o neprimerni obravnavi teme v zvezi z validacijo hitrih testov. Ustreznost uredniške uvrstitve teme v oddajo je jasno izhajala iz napovednega prispevka, saj je zaslišanje pred pristojno parlamentarno komisijo 7.12.2021 sprožilo nova vprašanja, ki so terjala jasne odgovore najbolj kompetentnih oseb. Dejstvo, da je gledalec očitno dr. Miroslava Petrovca, predstojnika Inštituta za mikrobiologijo in imunologijo na Medicinski fakulteti Univerze v Ljubljani, in dr. Viktorijo Tomič, mikrobiologijo z Univerzitetne klinike Golnik, vodjo strokovne komisije za hitre teste na Ministrstvu za zdravje, katerih izjavi smo objavili v napovednem prispevku in sta tudi sprožili dodaten javni interes, označil za »nekompetentni prič«, je žal dovolj zgovoren dokaz utemeljenosti očitkov. Absurdna je tudi trditev, da naj bi gostjo, direktorico NLZOH Tjašo Žohar Čretnik, spraševal pristransko. Prav zaradi očitkov obeh vrhunskih strokovnjakov smo ji v Odmevih ponudili možnost, da na navedbe jasno odgovori. Voditelj ji je zastavil za zadevo ključna in relevantna vprašanja, ki so pomembna za razjasnitev dogodka, ki je imel vpliv na razvoj zdravstvene krize.

O slovenskem predsedovanju in dosežkih poročamo redno v vseh naših dnevnoinformativnih oddajah. Dodajam povezave do samo nekaterih decembrskih oddaj in tem:

<https://www.rtv slo.si/4d/arhiv/174829791?s=tv>

<https://www.rtv slo.si/4d/arhiv/174829113?s=tv>

<https://www.rtv slo.si/4d/arhiv/174828783?s=tv>

<https://www.rtv slo.si/4d/arhiv/174828067?s=tv>

<https://www.rtv slo.si/4d/arhiv/174826727?s=tv>«

Nepopolno o tragičnem prečkanju Dragonje?

Gledalka **I. Š. R.** je menila, da je bilo poročanje o tragični usodi turške družine ob prečkanju Dragonje 10. decembra v dnevnoinformativnih oddajah pomanjkljivo.

»Danes sem sprermljala vaše poročanje o tragični nesreči turške družine pri prečkanju Dragonje in moram reči, da ste bistveno več povedali z zamolčanim kot povedanim. Med dnevnikom ste enkrat celo omenili, da so bili v skupini štirje otroci. Kaj se je zgodilo z ostalimi tremi, pa za vas očitno ni bilo pomembno. V Odmevih niste naredili niti tega. Na POP TV so povedali vsaj to, da sta dva uspela priti na slovensko stran, tretji pa je ostal na hrvaški strani. Od resnih novinarjev bi nekako pričakovala, da bi vsaj povprašali, kje je sedaj celotna družina, ali so jim omogočili prošnjo za azi, oz. ali jih nameravajo vrniti na Hrvaško. Namesto usode družine je bilo v ospredju hvaljenje akcije policistov, za katere pa ni bilo jasno, vprašali pa tudi niste, kako to, da so bili ravno tam, kjer se je družina pognala v vodo. V Odmevih ste vsaj poskušali predstaviti malce širšo sliko o stiski beguncev, kar je pohvalno.«

V. d. odgovornega urednika Informativnega programa TV Slovenija **Jadranka Rebernik:**

»O tragediji na Dragonji smo obširno poročali, tisti dan ob dogodku in kasneje. Prvi dan so kolegi poročali na podlagi informacij, ki so jih imeli. Kasneje so se te nekoliko razširili in o usodi nesrečne družine smo poročali še večkrat, tudi o tem, da so zdaj na Hrvaškem.

V Odmevih smo tisti dan gostili varuha človekovih pravic, ker je bil 10. december dan človekovih pravic, hkrati pa smo se odločili, da ga obdržimo v studiu tudi v delu oddaje, ki smo ga namenili drugi temi, predstavitvi sprejetega zakona o dolgotrajni oskrbi, ki je bil sprejet po skoraj 20 letih čakanja nanj. Varuh je namreč bil, preden je prišel na to funkcijo, aktiven, ravno na področju, ki ga zadeva nov zakon. Predstavil ga je eden od dveh ministrov, ki je bil zadolžen zanj. Soočenj na to temo smo pripravili več, z različnimi gosti, tako da smo se tokrat odločili bolj za predstavitev vsebine. O zakonu bomo gotovo še pripravljali različne teme in pogovore.«

Zadeva/Izrezana izjava Dnevnik

Varuhinja je prejela dve pritožbi, povezani s prispevkom v Dnevniku, 8. decembra, iz katerega je bila pred objavo odstranjena izjava, po navodilu v. d. odgovornega urednika Informativnega programa TV Slovenija in brez novinarjevega soglasja.

Prispevek je osvetlil polemiko med predsednikom državnoborske preiskovalne komisije in generalnim direktorjem Fursa, ki je na seji te komisije dan prej, 7. decembra, izjavil, da vsako leto plača kosilo največjemu dohodninskemu plačniku. Novinar je glede pravnih podlag za vpogled v davčne podatke pridobil pisna odziva Fursa in informacijske pooblaščenke ter izjavo prejšnje informacijske pooblaščenke, ki je kot poznavalka področja kritično ocenila ravnanje direktorja Fursa. Izjava je bila pred objavo izrezana iz prispevka. Izjava je bila

kasneje ločeno objavljena na Parlamentarnem programu in v oddaji Studio City, ki sodita v isto odgovorno uredništvo Informativnega programa.

Pritožila sta se nekdanja informacijska pooblaščenka **Nataša Pirc Musar**, katere izjava je bila odstranjena, in **novinarski kolektiv** (trije aktivni in sindikalna koordinacija).

Ključna vprašanja, ki jih je izluščila varuhinja in nanje poskusila odgovoriti, so bila:

- ali je šlo za kršitev Poklicnih meril in načel novinarske etike (tč. 17)* in Novinarskega kodeksa (čl. 29), ki prepovedujeta bistveno spreminjanje novinarske vsebine brez novinarjevega soglasja;
- ali je šlo za arbitraren uredniški poseg, brez vsebinske argumentacije ter s tem za zlorabo urednikovih pooblastil;
- ali je šlo za poseg takšne narave, zaradi katerega je bila občinstvo prikrajšano za celovito informacijo in pomembno vsebino, ki bi ga lahko označili za cenzuro.

Varuhinja je v obravnavi pridobila pojasnili avtorja prispevka **Nejca Furlana** in urednika oddaje Dnevnik **Borisa Lenarčiča** ter odgovor v. d. odgovornega urednika Informativnega programa **Jadranke Rebernik**.

Varuhinja je o zadevi napisala **MNENJE in PRIPOROČILO**. Poudarki iz mnenja:

- v obravnavani zadevi **ne moremo govoriti o cenzuri**;
- odločitev o ad hoc naknadnem posegu v že končan novinarski prispevek je bila **slabo argumentirana, prenagljava in tudi pretirana**, saj ni šlo za vsebino takšne narave, ki bi terjala takojšnje ukrepanje za preprečitev škode;
- **največja napaka je bila storjena z naknadnim posegom v prispevek brez avtorjevega soglasja**. Takšno poseganje v novinarski izdelek je prepovedano in pomeni kršitev tako Poklicnih meril in načel novinarske etike RTV Slovenija kot Novinarskega kodeksa;
- zadeva je **posledica serije slabih presoj in napačnih odločitev**, predvsem pa še en primer slabe komunikacijske prakse v verigi novinar – področni/dnevni urednik – odgovorni urednik;
- **nove oblike posvetovanj in dogovarjanja, uvedene po tej zadevi, so korak v pravo smer**.

Celotno poročilo o zadevi (mnenje in priporočila) je v **PRILOGI 1** na str. 35. Pritožbi, vključno s pojasnili novinarja, dnevnega urednika in odgovorne urednice so priložene kot **PRILOGA 2** na str. 39.

Pogovora s predsednikom vlade in opozicijo

Prispelo je osem odzivov na oddaji Pogovor s predsednikom vlade in Pogovor z opozicijo, ki sta bili v sosedstvu predvajani 29. decembra 2021 ob 20h. S premierjem se je pogovarjal Jože Možina, s predstavniki opozicije Lidija Hren. Iz odzivov:

(O pogovoru s premierom) »Intervju je bil politična propaganda in v sramoto javni TV. Pod vsemi standardi novinarstva. To ni sprejemljivo, je zloraba in proti pravilom javnega medija. Pričakujem, da se take zlorabe ne bodo več dogajale!« (M. J.)

(O pogovoru z opozicijo) »V prvi vrsti je po mojem mnenju ter oceni pri načinu vodenja šlo za daleč najbolj subjektivno in več kot očitno pristransko vodenje oddaje. Besedni spopad z gosti, seganje v besedo, kjer sogovorniku ni dopustila da objasni svoje stališče, neprestano sklicevanje, da "nimamo več časa" za dalše razprave, navajanje netočnih podatkov glede zadolženosti RS in besedno in grobo obračunavanje z gospo Bratušek, hvalospevi na račun Vlade, brez konkretnim in jasnih argumentov - in še bi lahko našteval.« (J. J.)

»Vsa pohvala moderatorki Lidiji Hren za vodenje oddaje "pogovor z opozicijo". Tako se dela neodvisni uravnoteženi program! Zahteva se odgovore na postavljena vprašanja, zavrača se laži, ki pri nepoučenem gledalcu vplivajo na dojetanje realnega stanja v državi. Berem, da so podporniki KULa na okopih, da se oglašča 8. marec; kar naj se! Ko je tvs nenehno blatila vlado, večinoma neupravičeno, se pa niso oglašali!« (J. H.)

(O obeh oddajah) »Jože Možina je imel pogovor s predsednikom vlade; skrajno prijazno mu je dovolil govoriti neumnosti in polresnice. Lidija Hren pa je imela pogovor z opozicijo; bila je skrajno nesramna in arogantna. Se RTV z novim vodstvom spreminja v SDS TV 24 ur?« (J. M.)

»Ob ogledu intervjuja s predsednikom vlade in opozicijo, moram zal ugotoviti, da so bila vprašanja in način vodenja obeh oddaj sila neuravnoteženi. V bodoce predlagam, da postavljate ista vprašanja vsem in zagotovite enotno voditeljstvo.« (S. P.)

»Po včerajšnjem ogledu intervjuja z Janšo in pogovor z opozicijo ste pa res dosegli vrhunec dvoličnosti kvazi "javnega medija".Ali se vsaj malo počutite odgovorne za delitev ljudi ali vam je nerodno za tako prikrajanje RTV programa in vsiljevanje neke podobe, ki nima veze z realnostjo, ko obravnava novinarka, ki izhaja in si predstavlja novinarstvo iz časov ZKJ skače v besedo sogovorniku, če ne govori po njenem okusu Meseca obravnava, kot prvošolčka. To je po novem "javna hiša" RTV sramota. Čeprav vem da je to krik izgubljenega v puščavi in bo ostalo neodgovorjeno Vam želim vse dobro v novem letu in več objektivnosti v poročanju, in naaj nam proram urejajo tisti, ki ne plačujejo RTV prispevka saj bomo mi gledali in plačevali za njih.« (J. K.)

»Tokrat nimam pritožbe. Samo pohvalo voditeljema Jožetu Možini in Lidiji Hren za profesionalno vodenje razgovorov. S takim načinom vodenja oddaj si RTV ponovno pridobivanja zaupanje nas gledalce.« (N. L.)

»Tak intervju kot je bil spred.sednikom vlade je nakako v maniri Belorusije, Srbije,kakšne Madžarske, Poljske. RTV je izgubila svojo nedolžnost in to bo težko

povrnit, zgledujte se po POP TV in A kanalu, žalostno, a ne, da vam nekdo daje za vzor objektivnosti komercialne TV.« (I. S.)

(O sestavi opozicijskega omizja) »Kritičen sem tudi do tega, da sta v oddajo bila povabljeni predstavnika Desusa in SNS, katera v DZ (v veliki večini) podpirata delo Vlade RS (zlasti SNS).« (J. K.)

Varuhinja je odzive posredovala v. d. odgovornega urednika Informativnega programa TV Slovenija **Jadranki Rebernik** in jo prosila, da odgovori na pritožbe in kritike ter pojasni tudi sestavo opozicijskega omizja, ki je odstopalo od dosedanje prakse. Uredničinemu odgovoru ni prejela, kar je odmik od dosedanjega načina sodelovanja med varuhom in odgovornimi uredniki, ki je utemeljeno tudi na Pravilniku o varuhovem delovanju (čl. 14).

V odgovoru gledalcem je zapisala **MNENJE** in **PRIPOROČILO**.

»Uvodoma pojasnujem, da je **tak format** – pogovor z opozicijo po daljšem pogovoru s predsednikom vlade – dolgoletna praksa v medijih RTV Slovenija, utemeljena na Poklicnih merilih in načelih novinarske etike, tč. 4. 2. Namen takšnega sosledja je, da občinstvo o aktualnih političnih zadevah v najkrajšem času dobi zaokroženo informacijo z obeh strani, vladne in opozicijske. Zato se od obeh oddaj pričakuje, da sledita istim vsebinskim izhodiščem, da imata obe strani priložnost odgovoriti na podobna vprašanja oz. razjasniti razlike v pogledih o istih temah.

Bistveno izhodišče je še, da voditelja v pogovoru do vseh sodelujočih ohranjata enako kritično distanco in poskrbita, da se z različnimi spraševalskimi pristopi in prijemi ne bi ustvaril vtis o morebitni čustveni navezanosti na nekatere sogovornike ali večji kritičnosti do drugih. Voditelji pogovorov z aktualnimi politikami se morajo posebej zavedati, da sprašujejo v imenu javnosti. Pri tem je pomembno izhajati iz dejstva, da imajo predsednik vlade in ministri v odločanju o javnih zadevah in upravljanju z javnim denarjem bistveno večjo odgovornost kot opozicija, zato jim je treba zastaviti vsa bistvena vprašanja o temi, ki je predmet pogovora.

MENIM, da je v obeh oddajah glede teh izhodišč prišlo do asimetrije in velike razlike v poteku pogovorov, vsebini vprašanj in načinu spraševanja.

Voditelj je premieru v razpravo ponujal vsebinske iztočnice, v maniri portretnih pogovorov, ne da bi s kritično distanco vztrajal pri konkretnih odgovorih in razčiščenju ev. aktualno-političnih nejasnosti in dilem, medtem ko je voditeljica v slogu političnih intervjujev oz. polemik predstavnikom opozicije zastavljala eksaktna aktualno-politična vprašanja in tudi terjala takšne odgovore. Razumljivo je, da imajo izkušeni novinarji – voditelji različne voditeljske in spraševalske sloge. Zato je dolžnost urednikov, da to upoštevajo pri tehtanju o tem, komu zaupajo različne tipe oddaj. Ko gre za sosledje pogovornih oddaj z vladno in opozicijsko stranjo, je tembolj upravičeno pričakovati, da bodo slogi, spraševalski načini in prijemi sorodnejši, predvsem pa, da bodo vsebinska izhodišča enaka oz. usklajena. Odstop od tega,

čemur smo bili priča v pogovorih, je pri občinstvu sprožil upravičene dvome o enakih vatlih, o blažjem pristopu do vlade in ostrejšem do opozicije. Del občinstva je to tudi pohvalil, izhajajoč iz lastnega horizonta pričakovanja.

Uredništvu Informativnega programa lahko le **PRIPOROČIM**, da je v prihodnje pri načrtovanju takšnih oddaje bolj preudarno in da poskrbi za primerljivost oz. simetrijo.

Na koncu omenjam še dilemo **glede sestave opozicijskega omizja**. V tem parlamentarnem sklicu in v aktualnih odnosih med vlado in opozicijo je v pripravi programskih vsebin doslej veljalo, da se stranke, ki ima dogovor z vlado, ne povabi v studijsko opozicijsko kvoto, kar temelji na prej omenjeni tč. 4. 2. Poklicnih meril in načel novinarske etike («Za vladne stranke štejemo vse tiste stranke, ki so podpisale koalicijsko oziroma pogodbo o sodelovanju v vladi, za opozicijske pa vse druge stranke ne glede na to, kako glasujejo o posameznih vprašanjih.») To načelo je veljalo še pri zadnjih pogovorih, 21. maja (<https://4d.rtv slo.si/arhiv/na-tretjem/174777377>) in 21. junija (<https://4d.rtv slo.si/arhiv/pogovori-s-politiki/174785423>). Kaj je botrovalo spremembi, ne vem, saj odgovora v. d. odgovornega urednika – kot rečeno – nisem prejela.«

Slovenija v letu 2021

Gledalka **T. G.** je menila, da je bila oddaja Slovenija v letu 2021, avtorice Rosvite Pesek, predvajana 27. decembra na TV SLO 1, pomanjkljiva in pristranska.

»Slovenija v letu 2021 ni bila oddaja, ki bi odražala objektivno sliko stanja Slovenije. To zagotovo ni bila Slovenija večine prebivalcev.

Glede na vaše pristojnosti dodajam, da oddaja ni bila ne kakovostna, ne profesionalna, ne nepristrana in tudi ne strokovna. Avtorica ni dosegla poklicnih standardov in meril, ni ravnala neodvisno, nepristrano in verodostojno.

Po Zakonu o RTV gre za opravljanje javne službe. RTV mora zagotavljati nepristranske informativne oddaje in celovito obveščati o političnem dogajanju doma. Novinarji so dolžni spoštovali načelo nepristranskosti in celovitosti informacij, spoštovati načelo politične uravnoteženosti, zagotavljati nepristransko in celovito obveščenost, tako da imajo državljani možnost svobodnega oblikovanja mnenj. S kršitvijo vseh teh načel smo gledalci bili prikrajšani za pravico do nepristrane in celovite obveščenosti.«

Varuhinja je s sporočilom seznanila v. d. odgovorno urednico Informativnega programa TV Slovenija Jadranko Rebernik, pritožnica pa je prejela naslednji odgovor:

»Pojasnjujemo, da gre za letni pregled notranjepolitičnih dogodkov, ki je po zasnovi in izvedbi – komentar. V teh oddajah avtorji izstopajoče dogodke leta analizirajo in interpretirajo ter povzamejo z avtorskimi prijemi, ki obsegajo tudi glasbeno in grafično opremo. Pri komentarju gre za subjektiven novinarski žanr, za katerega veljajo drugačne zakonitosti kot za objektivne novinarske žanre, ki ne dopuščajo

elementov subjektivnega. Bistveno pa je, da novinar pri komentarju izhaja iz dejstev, da mnenj ne izreka na način, kot bi šlo za splošno sprejeto in neizpodbitno dejstvo ter da poklicno sodbo, če jo izreče, argumentira. S komentatorjevimi ocenami, mnenji in sodbami se lahko strinjamo ali pa tudi ne, saj imamo kot gledalci oz. poslušalci na isti pojav/dogodek lahko povsem drugačen pogled.

Pri oddaji Slovenija v letu 2021 gre torej za enega od možnih pogledov na leto, ki je za nami in ni bilo skopo z dogodki. Avtorica pregleda leta je bila tako primorana narediti subjektivno selekcijo dogodkov in izjav; prva verzija oddaje, kot je avtorica povedala v Dnevniku na dan objave oddaje, je bila dolga šest ur, torej si lahko predstavljate, da je krajšanje na 54 minut, kolikor je bila oddaja dolga, zahtevno opravilo.«

Gledalka je menila, da odgovor ni ustrezen, varuhinja pa je v odgovoru na odgovor ponovno pojasnila pravila žanra ter subjektivni avtorski pristop, ki je v takšnem žanru dovoljen in pričakovan.

Pogovor o covidnem letu ali obveznem cepljenju?

Gledalec **M. S.** je protestiral zaradi pogovora v Odmevih, 30. decembra, v katerem sta o šem enem koronavirusnem letu govorili dve zdravnici, dr. Tatjana Lejko Zupanc in dr. Bojana Beović. Menil je, da je bil pogovor pristranski.

»V odmevih sta bili zgolj dve gostji, ki sta obe tako kot voditeljica podpirali obvezno cepljenje, čeprav je celotna medicinska stroka glede tega neenotna (prispevek v današnjem osrednjem Dnevniku)

Epidemiologi niso prišli do besede, čeprav so v svoji obrazložitvi zakaj trenutno ne podpirajo obveznega cepljenja izrecno poudarili, da bi razprave o tem morale biti širše in bolj vključevati tudi druge stroke kot zgolj samo infektološko.

Prav tako je neresnična nevedna ene od gostij, da obveznemu cepljenju nasprotujejo zgolj "posamezniki iz področja javnega zdravja". Voditeljica tu ni bila v stanju posredovati, popraviti gostjo oz. vsaj omeniti tudi nasprotna mnenja, kot je sicer smoter Odmevov.

Epidemiologi so namreč soglasno sprejeli odločitev, da tega ne podprejo, torej ne moremo govoriti zgolj o posameznikih. Prav tako je večina opozicije (včerajšnja oddaja na TV SLO) proti uvedbi obveznega cepljenja, saj bi v dani socio-politični situaciji po njihovem mnenju dosegla nasprotni učinek od željnega.«

Iz **varuhinjinega** odgovora:

»Pogovor, o katerem ste mi pisali, ni bil posvečen vprašanju obveznega cepljenja, prav tako se infektologinji nista izrecno opredelili za obvezno cepljenje. Namigovanje, da bi bila takšni obvezi oz. odločitvi naklonjena voditeljica, ne temelji na dejstvih in na dejanskem poteku pogovora, ki si ga lahko še enkrat pogledate v spletnem arhivu.

Pri presoji kakovosti, torej tudi nepristranskosti posamezne programske vsebine je vselej treba izhajati iz fokusa, konteksta in žanra obravnave. V konkretnem primeru so v zadnjih Odmevih v iztekajočem se letu potegnili črto pod še eno koronavirusno leto, ki sta ga v studiu komentirali dve posebej izpostavljeni zdravnici, ena kot govornica iz prakse, druga pa s pozicije predstavnice strokovnega združenja in posvetovalne skupine. Ne ena ne druga v studio nista bili povabljeni zato, ker sta po stroki infektologinji. Prav tako se ne ena ne druga v pogovoru, ki se je le v enem delu dotaknil cepljenja, nista izrecno opredelili za splošno cepilno obveznost in k temu tudi nista bili pozvani.

Imate prav, če bo v družbi tekla beseda o dejanskem predlogu obveznega cepljenja in če bo to v fokusu medijske obravnave, bo potrebno poskrbeti, da bo občinstvo slišalo različna strokovna mnenja, denimo med zdravniki različnih strok, če bi bili do takšnega predloga različno opredeljeni.

Dodajam, da sem vašo dilemo naslovila na v. d. odgovornega urednika Informativnega programa TV Slovenija Jadranko Rebernik in jo prosila za vsebinski uredniški odziv. Odgovora nisem prejela. Če ga prejmem, vam ga posredujem naknadno.

Na koncu zapisujem splošno pojasnilo, da novinarje javnega medija pri sporočanju javnozdravstvenih informacij zavezujejo različna pravila; več o tem si lahko preberete na povezavi: <https://www.rtv slo.si/varuh/mnenja-in-priporocila/pogovorimo-se-o-covidu-in-vlogi-rtv/596457> in v povezanih člankih na tej strani.«

Kateri je najstarejši ansambel v Sloveniji?

Vodja ansambla Beneški fantje se je odzval na prispevek v Slovenski kroniki, 9. decembra o uvrstitvi ansambla Štirje kovači v Guinnessovo knjigo rekordov, zaradi najdaljšega obdobja delovanja. Posredoval je podatke, da so najstarejši slovenski ansambel Beneški fantje, ki delujejo že od leta 1952:

»Torej gre za veliko zavajanje javnosti, da je ansambel Širje kovači po 67 letih najstarejši ansambel na svetu! Ker se s tem povzroča neposredna škoda našemu ansamblu, bomo Beneški fantje z vsemi pravnimi sredstvi izpodbijali neresnico! Sicer priznamo gospodu Šegovcu vso čast, vendar resnica je jasna in je samo ena. Beneški fantje leta 2022 praznujemo 70 let neprekinjenega delovanja!«

V. d. urednika slovenskih dopisništev **Mitja Prek** je o tem napisal:

»Res je, da ste Beneški fantje najstarejši delujoči ansambel na svetu. Vendar pa sem prepričan, da smo poročali korektno, saj smo jasno povedali, da je Štiri kovače za najstarejši ansambel razglasila Guinnessova knjiga rekordov in se nismo mi oziroma avtorica prispevka Lea Vornšek tako odločila. Zagotovo pa bomo spremljali 70letnico delovanja vašega ansambla.«

Varuhinja je pritrdila uredniku, da je medij korektno povzel podatke in predstavil postopek vpisa v Guinnessovo knjigo rekordov.

Veliko o Notranjski, premalo o Celju

Gledalka **J. Ž.** meni, da TV Slovenija veliko poroča o dogajanju na Notranjskem, premalo pa o dogajanju v Celju, predvsem o projektu izgradnje visečega mostu.

»Že dlje časa opažam, da B. Renčof skoraj vsak dan oglašča iz Notranjske, okolica Celja je pa zelo zanemarjena, o velikem projektu kot je viseči most iz anskega vrha na stari grad, pa le nekaj besed, na splošno zelo malo novic iz celjske, kozjanskega, Savinjske, poleg Barbare je tudi iz Dolenjske Petre Držaj, tudi iz Pekmurja, mi smo pa zadnji na vasi, čeprav smo 3 mesto v državi.«

V. d. odgovornega urednika Informativnega programa TV Slovenija **Jadranka Rebernik**:

»Prešteli smo vse prispevke in oglašanja novinarjev, ki ste jih omenili od začetka leta 2021 do 10. 12. 2021. Barbara Renčof je res pripravila največ prispevkov od vseh naštetih novinarjev, le nekaj manj pa je bilo v celem letu objavljenih prispevkov s celjskega dopisništva. Je bilo pa v naših informativnih oddajah manj objavljenih prispevkov z Dolenjske in Goriške.«

So pa številke odvisne od veliko dejavnikov in velikokrat zakrivajo realno sliko ali pa dajejo napačen občutek. Močno se zavedamo, da je Celje tretje največje mesto v državi, zato je tudi konkurenca novic na tem območju večja in na ekran pridejo res samo najpomembnejše. Še posebej v letošnjem letu, ko se največ ukvarjamo s pandemijo. In tukaj ima tudi celjsko dopisništvo pomembno vlogo (samo spomnite se na težave v Šmarju pri Jelšah, ki ga pokriva celjsko dopisništvo). Prav zaradi pandemije je delo celjskega dopisništva pogosto "skrito" v druge prispevke na začetku Dnevnik ali Odmevov, kjer povzemamo dogajanje po celi državi, ni pa izrecno omenjeno Celje ali celotna regija. Tukaj pa nastopi razlika s dopisništvom iz Notranjske, ki pa nima tako izrazitega centra. Zaradi istih razlogov, mora celjsko dopisništvo poročati tudi za oddaje, ki pokrivajo kulturno dogajanje kulture - Celje ima več pomembnih institucij na tem področju - zato morda včasih gledalci dobijo vtis, da je Celje nekoliko manj prisotno v informativnih oddajah.

Kar pa se tiče projekta viseči most, vam zagotavljamo, da dogajanje spremljamo, vendar že iz zgoraj navedenih razlogov, ne moremo poročati tako obširno, kot bi si morda želeli vsi skupaj, smo pa poročali o vseh najbolj pomembnih korakih tega projekta.«

Pogovor/razkritje o zasebnosti, drugič

Varuhinja je tudi decembra prejela nekaj odzivov na oddajo Z Mišo, ki je bila na sporedu 28. novembra 2021 na TV SLO1, v kateri je gostovala dramska igralka Mia Skrbinac. Varuhinja je

glede pogovora prejela še neposredno pojasnilo urednice in voditeljice oddaje, Miše Molk. V celoti je objavljeno kot **PRILOGA 3** na str. 45.

Poročilo o varuhinjeni obravnavi je objavljeno v [poročilo za november](#), str. 7 in 63.

II. KULTURNI IN UMETNIŠKI PROGRAM

Vprašanja o filmih in nadaljevankah

Decembra je bilo veliko vprašanj, povezanih s tujo igrano in dokumentarno produkcijo. V nadaljevanju je nekaj primerov.

Gledalka **M. S.** je pisala, da bi si želel vnovič ogledati nizozemski film Adijo pamet. Urednica tujih oddaj **Neli Aberšek Vozelj** je odgovorila, da so film drugič predvajali junija 2021, za ponovno predvajanje pa nimajo več licenčnih pravic.

Gledalka **N. Š.** je vprašala, zakaj filma Mlada leta Astrid Lindgren, ki je bil 20. 12. predvajan na TV SLO 2, ni v spletnem arhivu. Prejela je pojasnilo, da gre za vprašanje pravic za spletno predvajanje.

Gledalka **B. J.** je v spletnem arhivu pogrešala dokumentarno oddajo Divja Slovenija, ki je bila na TV SLO 1 predvajana 26. decembra.

»V nedeljo zvečer ste na slo 1 predvajali odličen domači dokumentarni film Divja Slovenija. Ker ga takrat nisem mogla gledati, sem si ga želela ogledati naslednji dan preko mmc. Bila pa sem zelo razočarana, ker filma tam nisem našla (bil je le napovednik). Ga boste še kdaj predvajali oz. zakaj ni dostopen na mmc-ju?«

Odgovoril je odgovorni urednik Kulturno-umetniškega programa TV Slovenija **Andraž Pöschl**:

»Nosilni producent koprodukcijskega dokumentarnega filma Divja Slovenija je prijazno ugodil naši prošnji, da bi film na TVSLO predvajali ob državnem prazniku. Ker ima na voljo še vedno pravico do kinematografske distribucije, smo tako film ob posebnem dovoljenju predvajali le linearno in brez možnosti arhiviranja na rtvslo.si. To možnost pa bomo seveda realizirali takoj, ko pridobimo polne pravice; predvidoma sredi leta 2022.«

Gledalec **M. O.** je pisal zaradi igrano-dokumentarnega filma Hrepenenje naroda. Zmotilo ga je, ker je bil ogled po spletu oz. v spletnem arhivu geoblokiran.

»Zanima me, ali glavn/-o/-ega in odgovorn/-o/-ega uredni/-co/-ka dokumentarnega programa ni nič sram ob dejstvu, da ga vsi mi bogato plačujemo enostavno CENZURIRA (niti ne) temveč **NAČRTNO BLOKIRA** prikazovanje dokumentarne oddaje »Hrepenenje naroda« na TV na zahtevo.«

Varuhinja je pojasnila, kako ravnati, če si želi gledalec oddajo pogledati iz tujine:

»Geoblokada pomeni, da pri predvajanju filma v tujini veljajo omejitve, in sicer zaradi spoštovanja avtorski pravic tistih, ki so film ustvarili (in ne zaradi RTV). Če ste v tujini, si lahko kot plačnik RTV-prispevka aktivirate dodatno storitev za ogled takšnih vsebin. Navodila so na tej povezavi: <https://www.rtv slo.si/uporaba/uporabniski-racun-rtvslo-si/455921> (gl.: Aktivacija dodatnih storitev za RTV-zavezance).«

Gledalca **B. F.** je zanimalo, zakaj je bil film *Ostržek* predvajan v poznih večernih urah (26. 12., TV SLO 1, v filmski rubriki Sedmi pečat):

»V nedeljo ste predvajali otroški film "Ostržek" z začetkom prevajanja ob 22 uri in 45 min. Film se je končal ob 00.30 v ponedeljek. Moji otroci so se zelo veselili, da si bodo film ogledali, a zaradi prepozne ure to ni bilo možno. Le kako ste lahko dali tak film ob tako pozni uri? Film ni vseboval nikakršnih spornih ali grozljivih insertov! Jaz sem knjigo prebral že pri šestih letih moje starosti!«

Varuhinja je gledalcu posredovala opis koprodukcijskega filma, ki ni bil namenjen otroški publiki, saj se je z grotesknimi in strašljivimi prizori oddaljil od knjižne predloge.

Gledalcu **F. Ž.** se je zdelo čudno, da je ob eni izmed risanka opazil oznako.

»Malo prej pa ste predvajali risanko Čudoviti lisjak in na ekranu ste dali zraven oznako, da ga lahko otroci gledajo v spremstvu staršev, kar je nerazumljivo.«

Varuhinja je pojasnila, da oznake o tem, katere TV-vsebine so primerne za katero starostno skupino, določajo po resnično skrbnem premisleku in po navodilih, ki veljajo za vse medije v Sloveniji: <https://www.rtv slo.si/varuh/aktualno/pozor-oddaja-ni-primerna-za-otroke-in-mladostnike/577781>.

Zog in leteča zdravnik

Gledalka **M. L.** je pisala, ker je v spletni ponudbi TV Slovenija našla povezavo na AV-vsebino, ki pa si je ni bilo mogoče pogledati (»Dedek Mraz RTV Slovenija 2021«), saj je bila izjemoma dostopna le interni javnosti.

»V opisu lahko preberemo, da RTV z veseljem dodaja *kanček čarobnosti* decembru in vabi otroke med najlepše dogodivščine. Ob kliku na omenjeno »risanko« pa izvemo, da je vsebina plačljiva. Oziroma, da si jo zastonj lahko ogledajo le otroci zaposlenih na RTV. Ob omenjenem sem bila izredno negativno presenečena in razočarana; zakaj so vsebine – sploh za otroke – plačljive, saj plačujemo RTV prispevek? Slednjega naša družina plačuje kljub temu, da televizije nimamo že več let.«

Varuhinja je o zadevi obvestila vse pristojne, gledalki pa posredovala pojasnilo, da si bodo vsebino - sinhronizirano britansko risanko Zog in leteča zdravnik – lahko že v nekaj dneh ogledali vsi otroci, in sicer 26. decembra ob 9.20 v Živ žavu, nato še v ponovitvi na Silvestrovo, 31. decembra ob 9.50 ter po tem še 30 dni na portalu Televizije Slovenija.

III. ŠPORTNI PROGRAM

Športni prenosi: oglasi in zvok

Gledalec **B. Š.** je imel tri pripombe glede prenosov zimskih športov.

»Ker spremljam smučarska tekmovanja, me moti, da je program prekinjen zaradi urnika, tako da moram preklopiti na eurosport kanal, da lahko vidim prenos do konca. Druga pripomba se nanaša na tonski del, kjer kot da nebi imeli možnosti utišati glasnosti ambienta, tako da bi lahko razumel komentatorja. Tretja pa je, da pogosto z reklamnim blokom prekrijete bistvene dogodke prenosa.«

Varuhinja je odziv posredovala uredništvu, sama pa podala pojasnilo:

»Zaradi narave stvari, ki vas motijo, lahko napovem, da je malo možnosti za spremembe. V nadaljevanju bom zapisala nekaj pojasnil, za katere menim, da je dobro, če jih poznate, čeprav z njimi ne boste zadovoljni.

V krmarjenju med različnimi športnimi dogodki in prenosi, ki potekajo isti dan, včasih ob istih urah, se uredništvo od primera do primera odloči, čemu naj se odrečejo: koncu nekega prenosa ali začetku drugega. Oboje je za občinstvo neprijetno, saj si del gledalcev vselej želi, da bi videli tisto, česar ni bilo na zaslonih. Vas zmoti, ker se prenos ne konča, nekateri drugi gledalci pišejo, ker se naslednji začne po njihovem mnenju prepozno.

Za oglase vodstvo RTV Slovenija pojasnjuje, da predstavljajo približno petino prihodkov javnega medijskega servisa. So tudi pomemben vir denarja, s katerim se kupijo pravice za športne prenose. Oglase, ki jih naročniki plačajo, je RTV dolžan predvajati. Uredniki jih skušajo umestiti tako, da čim manj motijo vsebino. Včasih jim pri tem ne uspe povsem. Pri tem imam v mislih športe, ki nimajo natančno vnaprej predvidenih premorov, ko je oglase mogoče vrteti brez strahu, da bi »povozili« dogajanja na igrišču. Z drugimi besedami: nogomet, košarko ali rokomet, ki imajo redne premore, ni težko opremiti z oglasi, medtem ko je pri zimskih športih, kjer so prekinitve bolj ad hoc (zaradi snežnih oz. vremenskih razmer, popravljanja proge, padcev ali poškodb ...), pa je to bolj zapleteno. Kot varuhinja vodstvo večkrat pozovem, naj pri umeščanju oglasov tehtajo med finančno koristjo Zavoda in moralno škodo zaradi nejevolje občinstva.

In še o t. i. mednarodnem tonu, to je zvoku na športnem prizorišču. Na ta zvok televizije, ki prevzemajo prenos, ne morejo vplivati, saj ga zmešajo in razpošljejo televizije, ki producirajo prenos. Sestavljajo pa ga vsi mogoči zvoki: dihanje športnikov, zvok športnih rekvizitov, vzkliki ekipe in navijačev, glasovi napovedovalcev na terenu, škripanje snega itd. Če se ta zvok utiša, se gledalci pritožijo, ker menijo, da so prikrajšani za zvočno atmosfero na prizorišču. Če se ta zvok pusti, kakršen je, se

nekateri gledalci pritožijo, ker menijo, da se komentatorja premalo sliši. Pri predvajanju televizije iščejo zlato sredino.«

Glede zvoka na športnem prizorišču, ki lahko moti razumevanje komentatorjevega govora, je varuhinji pisala tudi gledalka **A. K. K.**:

»Zelo rada gledam šport na TV, a danes je skoraj nemogoče sploh kaj razumeti, saj je dogajanje na terenu tako glasno, da komentatorjev praktično ne razumem. To je velika težava za vse, ki slabo slišimo, tudi za starejše, saj glasbena podlaga oz. ozadje povzroči, da so glasovi, ki jih želimo poslušati, povsem nerazumljivi. Prosim, posredujte to odgovornim, saj je rešitev povsem preprosta!«

Pojasnilo **varuhinje**:

»TV Slovenija žal ne more vplivati na to, kako glasno je ozadje na prizoriščih športnih tekmovanj, kjer se običajno mešajo glasovi športnikov, trenerjev in navijačev, zvoki športnih rekvizitov, glasba za spodbujanje razpoloženja, ki jo izbere organizator, in glasovi govorcev/napovedovalcev na razglasih, ki občinstvu sporočajo pomembne podatke. Če bi bilo vsaki TV-postaji, ki prevzema mednarodni TV-prenos, na voljo, da sama zniža glasnost tega tonskega ozadja v prenosu, bi TV Slovenija to zagotovo naredila. Seveda ga ne bi izključila, saj bi bilo potem občinstvo prikrajšano za sestavni del doživetja, ki je – poleg slike – tudi zvok.

Za vsak primer sem preverila pri odgovornemu uredniku Športnega programa TV Slovenija in pri vodji TV produkcije TV Slovenija, ali so bile zaradi mednarodnih povezav morda kakšne težave v uravnavanju tonskih nivojev oz. ali so imeli komentatorji kakšne tonske težave. Oba sta sporočila, da teh težav ni bilo in da so bila razmerja med glasnostjo ozadja in govorom komentatorjev pravilno usklajena.

Zavedam pa se, da poslušalci različno dojemamo zvok in zvočno sliko, da ima tudi v zdravi populaciji veliko ljudi težave s sluhom (nekateri govorijo o četrta milijona ljudi pri nas), da imamo silno različne naprave, prek katerih spremljamo program, ki imajo tudi silno različne zvočnike (televizorji, tablice, mobilci ...), še zlasti pa, da imamo gledalci na televizorjih zelo različno in pogosto nenatančno nastavljen zvok (npr. za spremljanje filmov, glasbe, športa itd.), kar lahko bistveno vpliva na jasnost ali zadušenost visokih oz. nizkih tonov, s tem pa tudi na razumljivost.«

IV. PROGRAM PLUS

Dobro jutro: preveč trivialno?

Gledalcu **A. K.** ni bilo všeč Dobro jutro, 29. decembra. Menil je, da vsebina ne dosega standardov javnega medija.

»Že cca 15 min je tema nekakšen horoskop oz. korak naprej v poneumljanju vaših gledalcev. Ali je to nov trend naše RTV? Ali postaja RTV samo še eno trobilo za "razvedrilo in sproščanje" populacije?«

Varuhinja:

»Pojasnjujem, da ta mozaična oddaja nastaja v Programu plus, kjer snujejo informativno-razvedrilne vsebine lahkotnejše narave, ne pa oddaj za dviganje intelektualnega nivoja prebivalstva. Menim, da javni medijski servis prek različnih programov in oddaj nudi tudi vsebine, ki jih v jutranjem TV-pasu očitno pogrešate.«

V. SPLOŠNO

Oddaja o vesolju: predlog

Gledalec **N. T.** je predlagal, da bi TV Slovenija pripravljala in predvajala oddajo o vesolju.

»... zelo rad prebiram članke od Aljoše Mastena, ki povzemajo tedenske novice povezane z vesoljem. Ko berem komentarje, so ti zelo naklonjeni tem novicam in avtorju, češ da gre za zelo kvalitetne napisane novice. In sprašujem se, ali obstaja kakšna tv oddaja na to temo, ker sem precej prepričan da ne.

Menim da bi bilo vredno poskusiti s tedensko oddajo, recimo pol urnega formata, kjer bi na zanimiv in strokoven način predstavili novice, kot so zapisane v teh člankih. Lahko bi vključili tudi kakšnega tedenskega gosta, ki se v sloveniji ali pa v tujini ukvarja z vesoljsko tehnologijo. In tako bi še gost predstavil svoje delo in pokomentiral kakšno zanimivo novico.«

Odgovor varuhinje:

»Vaše sporočilo bom posredovala uredništvom Informativnega programa TV Slovenija in Kulturno-umetniškega programa TV Slovenija, s prošnjo, naj predlog pozorno preberejo; prvemu predvsem zato, ker tam za l. 2022 snujejo večerni informativni pas, ki naj bi vseboval tudi novice iz znanosti, drugemu pa zato, ker tam že nastaja zanimiva oddaja [Ugriznimo znanost](#), v kateri se občasno dotaknejo vesoljskih tematik.

Kot zagotovo veste, je nekaj teh vsebin tudi na Radiu Slovenija – predvsem v oddaji Vala 202 [Frekvenca X](#), v oddaji Prvega programa Radia Slovenija [Intelektla](#) ter na Arsu, v oddaji [Pogled v znanost](#).

Spletni članki, ki ste jih omenili, so brez dvoma MMC-uspešnica.«

Pohvale TV-vsebin

Varuhinja je prejela več pohval televizijskih vsebin. Gledalka **M. K.** je pohvalila vsebine Kulturno umetniškega programa in novinarko Ksenijo Horvat.

»Najprej hvala za ponovitev "Pesmi upora" in oddaje "V deželi herojev" za 29. november predvsem vsem nam, ki še pomnimo vojne čase (naj se zahvalim tudi za izjemen cikel "Umetnost Skandinavije" in vse to na isti dan! Kakšen program zna ustvariti vaša ekipa!). Pesem res motivira in iz partizanske (uporniške) pesmi je mogoče tudi danes črpati moč za upor zoper vse slabo, kar se nam dogaja.

Rada bi vam povedala, da tako na RTVS kot na STA občudujemo ljudi, ki ste trdno zavezani poklicni etiki in ki se, kljub vedno hujšim omejitvam, trudite obveščati javnost, osveščati in vzgajati. Tudi vaš prispevek je skrit nekje v izjemnem rezultatu referendumu o vodi. Ljudje v resnici nismo razklani, razklana je politika. Ljudje želimo živeti v miru, sožitju in ohraniti Planet potomcem.

Pokončni ljudje v teh za RTVS skrajno težkih razmerah vedite, da vas vidimo, da vas imamo za vzornike, se ob vas navdihujemo in se kot državljani aktiviramo. Vzbujate nam upanje za prihodnost. Bojim se vas poimensko navesti, da ne bi koga izpustila, ker vas sploh ni tako malo, kot nam je na enem od petkovih protestov povedal tudi nekdo iz vaše hiše.

Zato naj tudi ob misli na vse vas čestitam Kseniji Horvat! Za njen izvrsten izbor gostov, spoštljiv odnos do njih in temeljito pripravljenost, ki je daleč od pritlehnega voajerstva in poseganja v zasebno, intimno življenje gosta.«

Gledalka **Z. V.** je pohvalila igrane in dokumentarne filme in pripomnila, naj se v sporedu sistematično zapisuje tudi izvorni naslov.

»Film študiram, pa me vseeno velikokrat presenetite z vsebinami, ki jih sama nisem zasledila.

Nadalje, vam pišem, saj ob gledanju omenjenih vsebin že leta opažam, da mi pod navedenimi informacijami v opisu filma (kadar gre za tuj film) manjka navedba originalnega naslova filma. Včasih se mi namreč zgodi, da kar lep čas iščem ime filma v izvorniku.«

Varuhinja je predlog posredovala pristojnemu uredništvu.

Gledalec **I. S.** je pohvalil novo oddajo iz serije Mestne promenade (TV SLO 1, 1. 12.):

»Vaša oddaja je bila ČUDOVITA! Koliko lepega in zanimivega ste odkrili o Kranju! Menil sem, da ga vsaj deloma poznam, a sva skupaj z ženo ugotovila, da je to daleč od tega. Res vse premalo poznamo naša čudovita mesta in prav Vaše Promenade jih odkrivajo vsem nam v vsej svoji lepoti, bogastvu in zgodovinski vlogi. Čestitam!«

Gledalka **I. S. R.** je pohvalila sobotni Dnevnikov izbor, z dne 18. december, in oddajo Kaj dogaja iz Razvedrilnega programa:

»Vse pohvale ustvarjalcem nocojšnjega sobotnega dnevnikovega izbora "Smrtonosna balkanska migrantska pot". Odlično, poglobljeno in sočutno predstavljena težka

tema! In ko sem že pri pohvalah: Oddaj "Kaj dogaja" je še vedno odlična, kljub temu da ste jo skrajšali, v njej pa še posebej blesti Magister Baltić z besedo tedna.«

Gledalka **M. D.** je pohvalila oddajo Božična noč, predvajano 24. decembra na TV SLO 1.

»Želim Vam sporočiti, da je imela oddaja Božična noč izreden odmev pri gledalcih. Izjemno skrbno so bili izbrani ljudje, ki so prepoznavni po širini duha in misli. Z veseljem in občudovanjem, pa tudi s hvaležnostjo gledamo znano voditeljico Bernardo Žarn, ki izraža izjemno empatijo do vseh ljudi. Takih oddaj si res želimo.«

Prenos slovesnosti z zamikom

Gledalca **R. R. T.** je zanimalo, zakaj ne more z zamikom gledati Slovesnosti Društva poslancev 90 ob 30-letnici osamosvojitve Slovenije, ki je bila na TV SLO 3 predvajana 21. decembra.

»V torek, 21.12.2021 popoldan sem gledal (prenos?) slavnostni dogodek v Državnem zboru RS (Društvo 90, Marjana Podobnika). Da nisem sanjal mi potrjuje soproga, sva gledala skupaj in komentirala nekatera dogajanja. Danes, petek, 24.12.2021 pa v zamiku (sem uporabnik T2) tega prenosa ne pokaže več. Obstajata pa dva posnetka te slavnosti na SLO 3. Zanima me, kdo je retušo opravil in zakaj?«

Varuhinja je namigovanje o »retuši« zavrnila:

»Iz spletnega sporeda za torek, 21. 12. (<https://www.rtv slo.si/tv/spored/tvs3/2021-12-21>) je razvidno, da je TV Slovenija predvajala posnetek slovesnosti, in sicer ob 22h na TVSLO3. Posnetek je dostopen tudi v spletnem arhivu:

<https://4d.rtv slo.si/arhiv/proslave-in-slavnostne-seje/174833348>

<https://365.rtv slo.si/arhiv/proslave-in-slavnostne-seje/174833348>.

Na vprašanja glede storitev zasebnih operaterjev lahko odgovorijo zasebni operaterji.«

VI. TV KOPER

Ko besedilo pove eno, slika pa drugo

Gledalec **A. M.** je pisal v zvezi z oddajo Ljudje in zemlja, z dne 13. december (TV SLO 1), saj je prispevek predstavljal sosedovo turistično kmetijo, na posnetku pa je bilo videti njegovo.

»To se mi zdi skrajno nedopustno in ne profesionalno, pa nimam nič proti mojim sosedom. Samo ljudjem prikazujte realno stanje ne pa predvajate neke namišljene zgodbe. In ni mi prav kot lastniku da se to dogaja. Vedno se snema naše objekte...«

Avtorica prispevka **Barbara Renčof** je odgovorila:

»Ko pripravljamo prispevke, pri tem seveda pokažemo tudi široke kadre vasi, kjer je videti več hiš in kmetij, ne samo ozkega kadra ene hiše. Ker skozi vas teče prekrasen potok, je bil tudi širok kader vasi s potokom in več hišami del prispevka. V tem

primeru gre najprej za širok kader vasi, nato se približamo hiši, stopimo v sirarno, pokažemo izdelke.

Po zakonu o medijih lahko po lastni presoji objavljamo panorame vasi, krajev, hiš, ki se vidijo z javno dostopnih cest. V prispevku smo pokazali vas in del te vasi je tudi ta žaga. Pokazali smo hišo, kjer lahko turisti prespijo, kadre kampa, tako da vsekakor ni bilo nikakršnega dvoma, kateri objekt je kmetija, o kateri govorimo.«

Varuhinja je dodala:

»Avtorica poudarja, da je bil namen pripraviti spodbude prispevek o kmetijstvu na Kočevskem. Vsak, ki meni, da ima zanimivo turistično ali drugo dejavnost, ki bi jo bilo smiselno predstaviti v kakšni od oddaj TV Slovenija, je vabljen, da pobudo posreduje urednikom.

E-naslovi uredništev RTV Slovenija so na tej povezavi: <https://www.rtv slo.si/rtv/za-medijske-vodstvo-in-odgovorni-uredniki/464482>.

Kot varuhinja lahko dodam le, da v prispevku ni bilo poklicne ali etične napake, lahko pa razumem, da vse, ki nek kraj zelo dobro poznamo, lahko zmoti kakšen prizor, ki ga razumemo kot nedoslednost ali netočnost. Čeravno po drugi strani vemo, da je vsaka hiša ali pot del širšega okolja in da tega okolja ni mogoče »retuširati«.

RADIO SLOVENIJA

I. RADIO PRVI

Zakaj podkasti brez glasbe?

Poslušalec **J. K.** je pohvalil nočne pogovore z glasbeniki, ki jih vodi Lucija Grm, ob tem pa imel pripombo glede podkastov, iz katerih so izrezane skladbe.

»Velik dobrega je na Radiu Slovenija, ampak tole je pa res vrhunsko. Edino škoda je, da se v podcastu zadnje čase režejo ven glasbeni posnetki. Za vse ostale nočne obiske je to dobro, ker je pač neka naključna glasba, pri teh pogovorih z Lucijo pa je glasba vezana neposredno na gosta in bi bilo fino, če se pusti notri.«

Varuhinja je vašo pohvalo v anonimizirani obliki poslala odgovornemu uredniku Prvega radijskega programa RTV Slovenija **Danijelu Posleku**, ki je pojasnil, da se glasbeni posnetki iz podkastov režejo zaradi avtorskih pravic in da druge možnosti, kot je ta, da se podkasti objavijo brez glasbenih posnetkov, žal ni.

Glasba zjutraj

Poslušalca **B. R.** moti jutranji izbor glasbe, saj meni, da je velikokrat preveč agresiven in divji za ta čas dneva.

»Že dalj časa razmišljam, da vam napišem nekaj besed o izboru glasbe na nacionalnem radiju, ki ga poslušam vsako jutro. Želel sem vam napisati par besed o vplivu glasbe, predvsem divje rokarske na vpliv vedenja človeške psihe v takem trenutku, pa ste me zjutraj prehiteli z odlično oddajo Možgani na dlani kot vpliv na obnašanje in čustvovanje ob poslušanju le te. Izjemno dobro je bilo poudarjeno prav to, kar sem vam želel napisati, tako, da je bolje, če vas zanima, da si sami poslušate to oddajo z dne 2.12.21. Ampak glej ga zlomka! Ko je odzvenel zadnji ton oddaje, ja takoj zatem »zajecala« solo kitara in rokovski trenutek nekaj minut pred osmo, je bil spet v starih okvirjih. (...)

Seveda je to problem vseh slovenskih radijskih postaj. Ampak nacionalni radio je nekaj drugega, vsa naj bi bil! Ko to pišem, z enim ušesom poslušam prav oddajo na TV na to temo. Tudi to je tisto, kar nas uvršča med intelektualno suficijentno razvite države in narode. Veliko ja še za povedati, imamo odlične strokovnjake samo sprovesti je treba.«

Iz odgovora glasbene urednice Prvega **Simone Moličnik**:

»Z Vami se popolnoma strinjam. Kot muzikologinja tudi sama čas posvečam psihologiji glasbe, sociologiji glasbe, zgodovinskosti glasbe in vse to prispeva k argumentaciji odločitev glasbenega uredništva znotraj ostalih članov uredniškega kolegija Prvega programa. Različni profili sooblikujemo vsebine Prvega programa, glasbeno uredništvo je le eno od mnogih in pogosto pri svojih odločitvah tudi preglašeno. Glasbeni okusi pa so – kot vemo – zelo različni. Glasbene izbore različnih programskih pasov pripravljajo glasbeni uredniki, ki do neke mere seveda upoštevajo tudi želje urednikov programskih pasov in voditeljev.

Želim poudariti, da veliko človeških faktorjev vpliva na glasbene izbore – tu smo tudi že pri psihologiji glasbe – in vsekakor velja, da moramo vašemu razmišljanju in ideji posvetiti več pozornosti.

Z veseljem jo bomo. Nacionalni radijski medij je tu predvsem zato, da je drugačen in da ponudi tisto najboljše kar zmore, hkrati pa seveda sooblikuje slovenski glasbeni in tudi ostali svet.«

Prepoved organizacije Memorial v Rusiji

Poslušalec **J. K.** je zapisal mnenje glede poročanja o prepovedi organizacije Memorial v Rusiji, dne 29. decembra v Dogodkih in odmevih.

»V dnevniku je g. Lampret komentiral sodno prepoved delovanja organizacije Memorial v Rusiji - seveda s splošnim in običajnim "evropskim" komentarjem o tem, kaka krivica se godi tej organizaciji. Nimam nič proti Memorialu in se v principu ne strinjam s političnimi pritiski na kogarkoli (npr. na STA?) je pa nenavadno, da so jih financirale prav zahodne vladne in nevladne organizacije. Mediji pa prav danes

poročajo tudi o tem, da je ukrajinski predsednik g. Zelenski Z DEKRETOM prepovedal delovanje še več opozicijskim medijem. (npr. <https://youtu.be/vqwtoUD63Cs>). Prilagam nekaj podatkov o kršitvah človekovih pravic na Ukrajini, ki so lahko preverljivi in so v veliki meri vzrok napetosti med RF in ZDA ter NATO. Glede na vsesplošno enostransko proti-rusko kampanjo, ki poteka v EU in porazno slabo nepoznavanje tamkajšnjih razmer in politične situacije , vas vljudno prosim, da predstavite poslušalcem in gledalcem tudi podobne, obsojanja vredne primere zatiranja civilne družbe in informacij v drugih delih sveta, ne samo v RF.! Prav na območju Ukrajine je zaradi konflikta velesil ogrožen svetovni mir, kot še nikoli po kubanski krizi.«

Varuhinja je z razmišljanjem seznanila odgovornega urednika Prvega **Danijela Posleka** in avtorja prispevka novinarja, dolgoletnega poročevalca iz Moskve in poznavalca področja **Miho Lamprehta**, ki je v odzivu priporočil nekaj dodatne literature na izpostavljeno temo.

II. RADIO SPLOŠNO

Pohvale radijskih vsebin

Poslušalka **T. B.** je pohvalila nekaj radijskih vsebin in obenem podala kakšen komentar.

»- **Petkova centrifuga**: fantastična oddaja, pohvale za odločitve, da vsak teden "centrifugira" drug novinar ali novinarka, pohvale tehnikom za izvedbo, vseč mi je tudi glasbena podlaga

- **Jezikanje**: tudi super, voditelja sta duhovita, teme pa zanimive. Morda le komentar - zadnjih nekaj tednov se zdi, da ima bolj aktivno vlogo moški voditelj gospod Košmrlj, ki jezikovno vsebino pogosto povezuje z aktualnih dogajanjem, voditeljica gospa Zaletelj pa "le" napove sogovornika. Bolj bi mi bilo vseč, če bi bili vlogi bolj enakovredni.

- **Svetovalni servis**: kakšna krasna oddaja, navdušujejo z izborom tem in sogovornikov. Opazila pa sem, da se klicatelji pogosto ponavljajo - skoraj v vsako oddajo kliče kdo od "rednih" poslušalcev. Če lahko sprejmejo vse klice, naj ljudje seveda kličejo, kolikor želijo, pri tistih temah, kjer je odziva več, pa predlagam, da se prednostno sprejme klice "novih" poslušalcev. Ne vem, ali je to tehnično izvedljivo in koliko klicev dobijo pri posamezni oddaji, je pa hecno, da nekatere klicatelje tudi sama že prepoznam po glasu.

- **Umetnost možnega**: spet pohvale, z veseljem poslušam nove epizode. Tudi tu se mi zdi, da voditelja nimata enakovrednih vlog, podobno kot pri Jezikanju, ampak obratno po spolu. Zdi se, da gospa Starič precej več sprašuje, tudi prekinja goste, ko odgovarjajo, gospod Kocjan pa je pri spraševanju in komentarjih manj aktiven.«

Poslušalec **P. M.** je pohvalil koncert v sklopu oddaje Prva vrsta: Tomaž Hostnik in Matija Krečič s Simfoničnim orkestrom RTV Slovenija:

»Koncert je bil res poseben, poln možnosti premislekov. Zagotovo so ta dela obogatila tako slovenski glasbeni opus kot vaš radijski program. Čestitke tudi vsem ostalim ustvarjalcem.«

MMC

I. NOVINARSKÉ VSEBINE

Zakon ali osnutek zakona?

Bralec **S. K.** se je pritožil nad člankom na rvslo.si, objavljenem 9. decembra, o spremembah glede cepljenja proti covidu-19 v Avstriji. Opozoril je, da sta naslov in vsebina članka zavajajoča.

»V naslovu je navedeno, kot da je zakon še sprejet. Dejansko gre za osnutek in do glasovanja sploh še ni prišlo niti ni znano kdaj bo. Prosim za korekcijo in opravičijo državljanom, saj gre za javni servis, ki ga davkoplačevalci prisilno financiramo!«

Urednica Uredništva za nove medije, Kaja Jakopič, je sporočila, da so napako odpravili in tudi na dnu članka dopisali opozorilo.

Članki pred prazniki

Bralka **N. M.** je menila, da vsebine na rvslo.si 24. decembra popoldne niso primerne za praznični čas.

»Ali so naslovi na vašem portalu - v prilogi - res primerni za 24. december ko se popoldne preveša v čarobni večer in se ljudje veselijo božiča in praznikov?

Res ne morete s svojim izborom prispevati k lepemu razpoloženju, ga podpreti ali ga vsaj ne spodkopavati? Katerega volka hranite?

Vsaj na take dneve bi se lahko malo potrudili in prispevali k bolj optimistični družbi, namenili ljudem kakšno lepo spodbudno misel. Moje skromno mnenje.«

Varuhinja je odgovorila:

»Odpri ste zanimivo dilemo, kako v zapletenih in neprijetnih časih medijsko odlikovati realnost tako, da se ne pretirava z negativizmom, da pa se je hkrati tudi ne popači v pozitivistično smer. Ob izbruhu koronavirusne epidemije je denimo veliko ljudi menilo, da bi moral javni medij namesto števil o okuženih, obolelih in umrlih sporočati predvsem vedre novice. To razumem, saj sem tudi sama težko prenašala

kopičenje slabih novic. Razumem pa tudi, da uredništva niso mogla olepševati resnično zahtevnih razmer.

Tudi vaš odziv na predbožično popoldne je povsem razumljiv. Upam pa, da ste opazili tudi, da se je z odmikanjem ure proti večeru razmerje med turobnimi in vedrimi objavami bistveno spremenilo in da so zlasti po Dnevniku TV Slovenija v ospredje prišle tudi lepe zgodbe.«

II. UPORABNIŠKE VSEBINE

Komentiranja na spletnem mestu rtvslo.si

Varuhinja je znova prejela več sporočil, povezanih z moderiranjem komentarjev na rtvslo.si. Kot običajno, so pritožniki prejeli podrobno pojasnilo o vlogi moderatorjev, načinu podajanja pritožb in komunikacije ter vse potrebne povezave - na veljavni kodeks, pogosta vprašanja in odgovore ter obrazec za pisanje moderatorjem. V nekaj primerih je v uredništvu prosila za dodatna pojasnila.

RTV SLOVENIJA

I. JEZIKOVNA KULTURA

Izraz »hešteg«

Gledalca **F. Ž.** je zmotila raba izraza »hešteg« (ključnik) v oddaji Vikend paket, z dne 12. december.

»Gledam današnji vikend paket in zelo me moti ker voditelj zelo pogosto uporablja tujko - herštek, sicer vmes večkrat pojasnjuje, da je to po slovensko ključnik, ki pa tudi nič ne pove in nima nobene zveze z temo pogovora. To besedo je pričel uporabljati že v nekaj oddajah prej, danes pa so ga pa pričeli posnemati tudi njegovi gosti. Vikend paket gledajo cele družine in zelo težko je pojasniti vnukom, kaj ta beseda pomeni.«

Iz odgovora **varuhinje**:

»Voditelj v oddaji Vikend paket navaja angleško besedo »hashtag« in slovensko »ključnik«, z njo pa gledalce vabi, naj vsebino, o kateri je pravkar tekla beseda, komentirajo in jo še naprej spremljajo prek družbenih omrežij.

Ključnik, hashtag ali hêšteg namreč pomeni oznako lojtra [#] skupaj z vsaj eno ključno besedo takoj za njo, ki se vpiše na družbenih omrežjih, z njo pa se priključijo in razvrstijo vsebine, povezane z označeno temo. Izraz se na družbenih omrežjih pojavlja od leta 2007.

Gledalcem, ki ne uporabljajo družbenih omrežij (Facebook, Twitter, Instagram itd.), ta beseda ne pomeni kaj dosti ali sploh nič, ne glede na to, ali voditelj reče ključnik, hashtag ali hêšteg, saj se o vsebini, omenjeni po televiziji, ne bodo pogovarjali po prej omenjenih družbenih omrežjih. Po drugi strani pa so takšna povabila sestavni del komunikacije z mlajšo publiko, ki si življenja brez družbenih omrežij ne predstavlja več.

Uredništva javnega medija imajo v današnjih časih izjemno težko nalogo, da hkrati, torej v istih radijskih in televizijskih oddajah, nagovarjajo pripadnike različnih generacij, ki medijskih svet razumejo popolnoma različno. To je tudi sicer značilnost družbene komunikacije danes; kot zagotovo opazite, se tudi politiki velikokrat odločijo, da raje govorijo po Twitterju (tudi z uporabo hashtagov), kot da bi pred državljane stopili po klasični poti, tako da bi spregovorili v kamere in mikrofone.«

Odgovor na odgovor gledalca:

»Vi ste javna televizija in ne družbeno omrežje zato bi se morali z vsemi močmi boriti proti vnašanju tujk v slovenski jezik, z takšnim pristopom pa jih pomagata širiti, kar dokazujete s tem ko pišete, da imajo uredništva težko delo. Edina skrb za vas bi morala biti kako zagotoviti slovenski jezik in nič drugega, iz domačih izkušenj vem, da mladi zelo redko gledajo domače TV programe, saj imajo družbena omrežja.«

Iz dodatnega odgovora **varuhinje**:

»Slovenski jezik je živ organizem, ki potrebuje poimenovanja za nove predmete in pojave. Beseda ključnik, hashtag ali hešteg je postala nova beseda slovenskega jezika, ker gre za nov pojav v družbi. To je zapisano tudi v Slovarju slovenskega knjižnega jezika.«

Počasneje!

V pismu je **A. H. vnovič** prosil, »da bi nekateri novinarji bolj počasi in razločno brali ali poročali...«

Iz odgovora **varuhinje**:

»Povsem imate prav, ko pričakujete, da bodo nastopajoči v radijskih in televizijskih programih, predvsem novinarji in voditelji, govorili počasi in razločno. Razumljivo je, da morajo vsi programski ustvarjalci skozi ustrezno govorno izobraževanje. Ko pa stopijo pred mikrofona, dejansko velikokrat pozabijo na to, da ni dovolj, če so pripravili dobro vsebino, če te vsebine tisti, ki jih poslušajo, ne razumejo. Včasih drdrajo, ker se jim mudi in hočejo v čim krajšem času povedati čim več, včasih pa celo zmotno menijo, da je hitro branje bolj atraktivno.

Tudi to vaše pismo sem v anonimizirani obliki posredovala vodstvu, s prošnjo, da o tem pomembnem medijskem vidiku in upravičenem pričakovanju občinstva vnovič

spregovorijo s programskimi ustvarjalci. Menim tudi, da moramo biti pri tem poštene in povedati, da je največji del novinarjev, voditelje in napovedovalcev vrhunskih javnih govorcev, ki s tem tudi igrajo vlogo stebra govorne slovenščine v družbi. Res pa je, da smo običajno bolj pozorni na tiste, ki nas s slabo opravljeno govorno nalogo, zmotijo.«

Sklanjanje priimka smučarske skakalke

Gledalec **Ž. K.** je imel pripombo glede sklanjanja imena ženske smučarske skakalke.

»... lahko prosim pozovete komentatorja ženskih skokov, da preneha klicati Emo Klinec kot Klinčevo? Zveni narobe.«

Odgovor **varuhinje**:

»Če bi besedo klinčev uporabljali kot kletvico, bi bilo to nedopustno. Ker gre za sklanjanje priimka Klinec, je to z jezikovnega vidika pravilno, čeravno morda zveni narobe (kot bi po vsebini morda lahko nepravilno zvenel že samostalnik).

<https://svetovalnica.zrc-sazu.si/topic/281/%C5%BEenska-oblika-priimka-kli%C5%A1>

Zanimivo vsebinsko vprašanje, o katerem veliko razpravljamo v novinarskih in jezikovnih krogih, pa je izražanje svojine, ki jo nekateri razumejo kot izraz neenakosti med spoloma. Več o tem si lahko preberete na tej povezavi:

<https://www.rtvlo.si/varuh/aktualno/moskocentricna-radiotelevizija/591984>.

Vsekakor bom vaše opozorilo posredovala uredništvu.«

Napake, površnosti

Zopet je več gledalcev opozorilo na napake ali površnosti v TV-oddajah. Zmotijo jih tako nepravilna izreka poklicnih govorcev kot gostov. Primera:

»S spoštovanjem do avtorja moram protestirati proti nerabi slovenščine (samo dva primera: na licu mesta (napačno z aviona) in neraba roditelja (če se ne zgodi, se ne zgodi ničesar IN ne nič).« (**I. K.** o oddaji Svet v letu 2021, 30. 12., TV SLO 1).

»Zelo me motijo komentarji nekaterih komentatorjev, še posebej tistih, ki izhajajo iz Gorenjske (pa nisem obremenjen s tem) in ne uporabljajo ne dvojine, ne srednjega spola (kot primer Tomaž Globočnik uporablja izraz "dve streljanji, dve tekmovalke, itd.).« (**M. R.** o komentiranju športnih prenosov).

Primer odgovora **varuhinje**:

»Ne bi se mogla bolj strinjati, da mora RTV Slovenija v vseh programih – radijskih, televizijskih, spletnih, digitalnih – ohraniti vlogo stebra zborne slovenščine. Menim, da to vlogo tudi v največji meri izpolnjuje. Zahvale za to javnemu mediju izrekajo tudi največje jezikovne avtoritete v državi. Drži pa tudi, da se večkrat primerijo površnosti, nedoslednosti in spodrseljaji. Prepričana sem, da ne gre za neznanje, ampak napake

pod časovnim pritiskom in težjih okoliščinah, kot je prosto govorjenje v živo. Nekaj več težav je pri gostih in zunanjih strokovnih sodelavcih, ki jih uredništva primarno izberejo zaradi njihovega znanja, večkrat pa so jezikovno šibkejši. Dvojina je za veliko govorcev – tako poklicnih kot amaterskih - velik zalogaj, zlasti srednji spol (dve okni, dve streljanji, dve srečanji ...).

Kot varuhinja lahko uredništvom le priporočim, da se pri izbiri strokovnih gostov skušajo biti čim bolj pozorni tudi na njihove govorne kompetence.«

II. OGLAŠEVANJE

Strašljivi prizori v vladni promociji cepljenja

Gledalko **A. L.** je zmotil eden iz serije osmih oglasov, ki so se v različnih TV-terminih predvajali med 27. novembrom in 10. decembrom, ter so bili namenjeni ozaveščanju državljanov o nevarnosti bolezni covid-19 ter smiselnosti cepljenja.

»Ali se vam zdi, da je primerno, da vrtite tisto grozno reklamo iz filma o covidu 19 in to ob času, ko so pred ekrani tudi otroci. Moram vam povedat, da ko slišim tisti glas, "jaz ne grem še enkrat skozi to, reklamo o zavijanju ljudi v folije in dajanje v grde lesene krste", in potem še tiste zvoke, češ konec je, ali sem zdaj jaz na vrsti, me kar zmrazi.

Ali se vam zdi, da je to primeren način za vzpodbujanje k cepljenju? Ne, dragi moji, to je še dodatno podžiganje ljudi v nasprotno razmišljanje, ker vam preprosto ne verjamejo. Tako, kot v glavnem vsi pozivi vlade in stroke je tudi ta vaš oglas poponoma zgrešen. Zakaj se na tak način straši ljudi z smrtjo, če ne bomo cepljeni?

Zanima me, ali je kdo od odgovornih pretehtal, kakšno škodo lahko predvsem na otrocih povzroči takšno oglaševanje. Ljudje postajamo če dalje bolj depresivni zaradi vsega, kar se nam dogaja in potem nas še tv., ki jo plačujemo dobesedno straši.«

Varuhinji so iz **Službe za trženje TV Slovenija** sporočili, da je naročnik oz. plačnik oglasov Urad vlade za informiranje (UKOM), kar je razvidno tudi iz grafičnih zapisov v oglasih; pri nekaterih se v zapisih pojavita še NIJZ in Ministrstvo za zdravje ter simbol aplikacije #ostanizdrav. Večina oglasov je sestavljena iz pričevanj prebolelih oz. preživelih po okužbi, ki so o svoji težki izkušnji govorili v dokumentarnem filmu Mitje Okorna Covid-19. Iz odgovora **varuhinje**:

»Menim, da ti oglasi ne z vsebino ne z vizualizacijo oz. montažnim in zvočnim pristopom niso takšne narave, da bi jih mogli šteti med otrokom nevarne oz. takšne, da pri otrocih posebej vzbujajo strah in tesnobo. Dodajam, da sem v seriji oglasov opazila tudi dva, ki prikazujeta razmere v bolnišničnih covidnih oddelkih, za katera menim, da bi jih bilo zaradi atmosfere napetosti in strašljivosti ter posameznih

prizorov bolnikov, dejansko primerneje predvajati v večernih urah. Na to sem opozorila pristojne.«

Gledalka je bila nad pojasnilom razočarana in je menila, da je odločitev RTV Slovenija, da na takšen način spodbuja cepljenje. Varuhinja je znova pojasnila, da gre za plačane oglase:

»Neupravičeno bi bilo zatrjevati, da javni medij s predvajanjem plačanih oglasov sporoča medijsko stališče do vsebine teh oglasov.«

Varuhinja je pristojne na TV Slovenija opozorila na oglasa, ki ju je opazila v okviru obravnave, nista pa bila predmet pritožbe. Spomnila je tudi na hišni kodeks (pravilnik o Estetskih in etičnih načelih: <https://www.rtv slo.si/rtv/kdo-smo/zakoni-predpisi-in-dokumenti/estetska-in-eticka-merila/475068>), ki še čaka na uskladitev z veljavno zakonodajo. Iz pisma Službi za trženje in strokovni direktorici za področje tržnih dejavnosti in programskih vsebin:

»Menim, da gre za takšno vrsto oglasa, ki je ne bi smeli predvajati pred večernimi urami, in sicer v duhu ZAVMS, ki v 14. členu omejuje predvajanje AV vsebin, ki niso primerne za otroke.

Z varuhovega vidika pa je še pomembnejši pravilnik o Estetskih in etičnih načelih, in sicer njegov čl. 4. Ta pravilnik je sicer deloma anahron, vendar je še vedno veljaven in se – po razlagi pravne pisarne – mora uporabljati v delih, ki niso v nasprotju z zakonom.

Bistveni argumenti proti predvajanju tega oglasa v dnevnih terminih so enaki, kot v zadevi »O napovednikih in otrocih«, ki sem jo obravnavala na pobudo programske svetnice Jelke Strgel v začetku letošnjega leta – gl. [poročilo za februar](#), str. 19–21.

Menim, da oglas iz izbranimi bolnišničnimi prizori, ki vključujejo gole dele teles zelo bolnih in morda umirajočih, ki se borijo za življenje, še posebej pa zaradi uporabljenih zvočnih in montažnih učinkov, ki poudarjajo strašljivost, napetost in nevarnost, pri otrocih zbuja tesnobo in strah, kar je natanko to, pred čemer svari prej omenjeni pravilnik.«

III. DOSTOPNOST IN PRILAGOJENI PROGRAM

Oddaje brez podnapisov ali tolmača

Gledalec **F. G.** se je pritožil, da oddaja Pričevalci (Zoran Dernovšek, premierno predvajana l. 2016) nima podnapisov ali tolmača za znakovni jezik.

»Kje se je zapletlo in kakšne rešitve se obetajo, da se diskriminacija preneha, RTV oz. uredništvo Pričevalci je v tem primeru totalno zatajilo, kar je res sramota in gluhi spet postajajo izgubljena generacija ... Predlagam oz. zahtevam, da se takoj odpravi ta diskriminacija in upošteva Ustavo.«

Varuhinja je pojasnila, da je pritožba neupravičena, saj je oddaja, o kateri je pisal gledalec, podnaslovljena (<https://365.rtv slo.si/raziskuj?q=pri%C4%8Devalci>). Gledalec je sporočil, da se je zmotil. Menil pa je, da je v današnjih »supertehnoloških časih« še vedno premalo TV-oddaj podnaslovljenih.

»Že OK, da so oddaje v arhivu dostopne s podnapisi z zamikom, niso pa direkt v živo, niti niso v živo dostopne informativne oddaje niti niso parlamentarne razprave, ki pa sploh nikoli niso podnaslovljene... Glede tega itak se stalno "teži" tako RTV kot ministrstvu in zdaj se sicer nekaj dogaja na tem ampak trajaaaaa.....«

Varuhinja je v odgovoru na odgovor spomnila na dosedanja prizadevanja javnega medija na tem področju, na katerem pa država močno zaostaja, saj še zdaj nimamo razvite tehnologije za avtomatičen zapis govorne slovenščine:

»Kot veste, je RTV Slovenija edina medijska hiša, ki je z lastnimi kadri in sredstvi zagotovila, da je velik del vsebin vendarle podnaslovljen, in sicer tako, da tipkarice pretipkujejo povedano v oddajah, da se lahko potem v obliki podnapisov pojavi na zaslonu. Menim, da je RTV Slovenija s takšnim prizadevanjem, ki se financira iz RTV-prispevka, opravila orjaško in pohvale vredno delo.«

O tem, da RTV Slovenija glede razvoja nove tehnologije ne more sama prevzeti vsega bremena, je na decembrski seji razpravljala tudi Programski odbor za invalidska vprašanja. Varuhinja podpira vsa prizadevanja, da bi na tem področju ulovili svetovni razvoj ter gluhi in naglušni s samodejnim podnaslavljanjem zagotovili dostop do vseh RTV-vsebin.

IV. TEHNIČNE ZADEVE

Nerazumljivo! Hočemo podnapise!

Več gledalcev je pisalo, da slabo razumejo govor v nadaljevanki Jezero, ki se od decembra predvaja v ponovitvi. Varuhinja jim je svetovala uporabo podnapisov, ki jih lahko sprožijo prek teleteksta. Primer korespondence:

»Spet eno momlanje v Jezeru, več kot pol nerazumljivega pri normalni glasnosti!« **(B. G.)**

»Prosim, da se tudi slovenske nadaljevanke, npr. Jezero in potem Leninov park podnaslovi, da bi jih lahko razumeli tudi naglušni.« **(M. H)**

»Veliko ljudi, med njimi tudi jaz, je prenehalo gledati slovenske nadaljevanke zaradi nabiranja glasbe v ozadju in nerazločnosti govora. Nekateri ljudje govorijo razločno, recimo pri poročilih, v nadaljevankah in nekaterih oddajah pa momljajo sami sebi.« **(M. Š.)**

Varuhinja:

»Slovenske nadaljevanke so že na voljo podnaslovljene. Za vklop podnapisov pri gledanju prek televizorja uporabite teletekst. Navodila so na tej povezavi: <https://www.rtv slo.si/dostopno/o-tehniki-podnapisov/506556> . Če gledate prek računalnika, jih vklopite z gumbom za interaktivnost (<https://365.rtv slo.si/raziskuj?z=15890841&d=1>).

Na spletni strani Dostopno boste prebrali tudi, katere oddaje so dostopne s podnapisi.«

Gledalec **M.H.** se je zahvalil za informacijo in sporočil, da je storitev preizkusil in je nad njo navdušen. Predlagal je, da bi jo še bolj popularizirali v javnosti. K temu je večkrat pozvala tudi varuhinja (gl. npr. [poročilo za november](#), str. 49), podobno sta predlagala Odbor za invalidska vprašanja in Komisija za tehnične zadeve.

Več glede zvočne slike nadaljevanke Jezero gl. mesečno poročilo iz [decembra 2019](#), str. 30 in [januarja 2020](#), str. 59.

V. VARUHINJA

O januarja 2022 nova varuhinja

Programski svetniki so na 32. seji, ki je potekala 6. decembra 2021, odločali med dvema kandidatama za varuhinjo pravic gledalcev in poslušalcev RTV Slovenija v mandatu 2022–2027. Izbrali so **Marico Uršič Zupan**.

Programski svetniki so novinarko Primorskih novic in predavateljico na višji strokovni šoli Sežana izglasovali s 14 glasovi. Ilinka Todorovski, ki ji mandat poteče 17. januarja, je prejela 12 glasov.

Prispelo je več odzivov, primera:

»Zelo žal mi je, da se je danes programski svet odločil, da vas ne izbere za nov mandat. Glede na to, da so vas programski svetniki na sejah, ob obravnavah vaših mesečnih poročil, velikokrat pohvalili in se z vašim delom strinjali, sem naivno pričakovala, da vaš izbor za nov mandat sploh ni vprašanje.

Ob spremljanju seje pa sem doumela, v čem je catch. Za nas, uporabnike storitev RTV je, po mojem mnenju, to slaba odločitev, kljub temu, da mi vaši odgovori niso bili vedno po volji. Bili pa so vedno visoko profesionalni in zelo vsebinski, nikoli me niste odpravili s praznimi floskulami. To zelo spoštujem in cenim.« (**M. P. L.**)

»Na spletu sem prebrala, da boste zamenjani. Zelo sem vesela, da se končno uresničuje modrost kralja Salomona. Želim, da bi vam vaša nova situacija dala dovolj časa za razmislek, kako zelo ste bili krivični do tistih gledalcev, ki smo opozarjali, da so informativne oddaje RTV SLO "v službi" levičarjev, novinarji in voditelji teh oddaj

pa navijaški in krivični do vlade in vladne koalicije. Želim, da se nikoli več ne vrnete na mesto "varuhinje".« (J. K.)

VI. SPLOŠNO

Ob sprejemanju PPN 2022, drugič

Varuhinja je tudi decembra prejela nekaj odzivov posameznikov in organizacij glede Programsko-produkcijskega načrta (PPN) za leto 2022 (gl. novembrsko poročilo, str. 53). Kot primer objavljamo odziv dr. Igorja Pravsta iz Inštituta za nutricistiko glede ukinitve oddaje Koda:

»Kot vodja državnega raziskovalnega programa 'Prehrana in javno zdravje' z žalostjo sledim trendu, da so prehranske odločitve prebivalce Slovenije (potrošnikov) vse bolj odvisne od marketinške kreativnosti oglaševalcev in lažnih novic, in vse manj od preverjenih dejstev. Oddaja KODA z vizijo opolnomočenja potrošnika za informirane odločitve predstavlja unikum v našem prostoru. Izkušena ekipa oddaj je z izpostavljanjem vrzeli doprinesla k reševanju številnih problemov, na še nerešene pa skrbno opozarja, pri čemer se opira na preverjene informacije. Medtem ko sem bil zadnja leta ponosen tudi na vodstvo RTV Slovenija, ki je ekipo Kode ščitilo pred vplivi oglaševalcev in omogočalo vrhunski format oddaje, sem nad odločitvijo o ukinitvi globoko razočaran. Če se bi to res uresničilo, gledalci RTV Slovenija izgubljamo odlično oddajo, kakršne se ne da hitro vzpostaviti nazaj, slovenski potrošniki pa hkrati na TV ekrani izgubljamo še zadnje borbe za naše pravice. Razumel bi, da bi bili lahko v ozadju za ukinitvev potrošniške oddaje na kakšni komercialni televiziji interesi marketinga, nikakor pa takšne ukinitve ne bi pričakoval na javni RTV, ki jo prav z namenom zagotavljanja verodostojnih informacij sofinanciramo gledalci. Ukinitvev bi predstavljala nepopravljivo škodo, zato srčno upam, da se bi temu lahko izognili.«

Varuhinja je pojasnjevala, da glede shem, ukinjanja ali spreminjanja oddaj nima nobenih pristojnosti, lahko pa vse, ki so vključeni v snovanje PPN spomni na upravičena pričakovanja občinstva o pretehtanih posegih v uveljavljene gledalske, poslušalske in bralske navade.

Več o tem gl. v [poročilu za november](#), str. 53.

Ukomov seznam, drugič

Varuhinja je prejela pismo novinarskih združenj RTV Slovenija (Aktiv novinarjev Informativnega programa TV Slovenija, Aktiv novinarjev Radia Slovenija, Aktiv MMC-ja, Koordinacija novinarskih sindikatov) glede t. i. Ukomovih seznamov (gl. [poročilo za november](#), str. 57).

»V novinarskih združenjih na RTV smo zaskrbljeni zaradi vse bolj agresivnih političnih pritiskov na novinarsko delo in uredniško politiko javnega servisa. Zgroženi smo nad analizo Urada vlade za komuniciranje, ki je vodstvu RTV in programskim svetnikom v

dopisu 19. 11. 2021, poslal analizo poročanja v radijskih in televizijskih poročilih RTV. Iz dopisa je razvidno, da UKOM skuša vplivati na uredniško politiko, ko analizira novinarske prispevke in vsebinsko opredeljuje »zaželene« in »nezaželene« sogovornike.

UKOM pogosto vidi svoje mesto v informativnih prispevkih in pričakuje iskanje odziva s strani PV, UKOM-a in pristojnih ministrstev celo takrat, ko so slednji svoja stališča že izkazali z določeno izjavo, odločitvijo ali dejanjem. Sodeč po dopisu UKOM-a se vlada želi neposredno odzivati tudi na svoje poteze. Odzivi drugih deležnikov se UKOM-u zdijo reprezentativni samo takrat, ko so jim pridruženi uradni odzivi s strani vladnih predstavnikov. Pod takšnimi pogoji ažurno in neodvisno poročanje ni (več) mogoče, zato dopis UKOM-a, ki ni analiza, kot se imenuje, temveč neposreden poskus cenzure in ukinitve neodvisnega poročanja RTV Slovenija, odločno zavračamo in opozarjamo na njegove namere.

To razumemo kot poskus neposrednega pritiska UKOM-a na novinarsko in uredniško avtonomijo na javni RTV, podobno kot v primeru STA in vsebinskem analiziranju agencijskih novic. Vodstvo in Programski svet pri tem pozivamo, da tovrstne pritiske vladnih predstavnikov javno zavrnejo in tako spoštujejo uredniško in novinarsko avtonomijo. UKOM s tem po našem mnenju presega svoja pooblastila in poskuša vplivati tudi na programske svetnike. Ti pa so kot navaja 17. člen Zakona o RTV: »dolžni svoje delo opravljati neodvisno ter nepristransko in so dolžni uresničevati samo interese RTV Slovenija kot javne radiotelevizije.«

Vodstvo smo tudi večkrat pozvali, naj zaščiti zaposlene na RTV pred pritiski, poskusi diskreditacij in žalitvami.

Varuhinjo pravic gledalcev, poslušalcev in bralcev ter uporabnikov programskih vsebin Radiotelevizije Slovenija prosimo, da se v okviru svojih pristojnosti opredeli do opisanih pritiskov in o tem obvesti Programski svet.

V času, ko je javna RTV v finančni stiski in pred velikimi programskimi spremembami, pozivamo vodstvo, da se jasno postavi za uredniško in novinarsko avtonomijo, ter tako spoštuje Zakon o RTV, Zakon o medijih ter Poklicna in etična merila. Javni interes mora v naših programih še naprej prevladati nad političnimi interesi.«

Varuhinja je pojasnila, da ni bila naslovnica Ukomovih dopisov, ampak je bila z oktobrskim dopisom seznanjena posredno. Pred decembrsko sejo je bila seznanjena z odgovorom vodstva RTV Slovenija, ki vsebuje odziva direktorja Radia Slovenija **Mirka Štularja** in v. d. odgovornega urednika Informativnega programa TV Slovenija **Manice J. Ambrožič**. Dokument so kot gradivo za 33. sejo PS prejeli tudi člani PS. V tem poročilu je objavljen kot **PRILOGA 4**, na str. 47.

Iz odgovora varuhinje:

»Dodajam, da je bila ta dokument podlaga za razpravo, ki je potekala na seji pristojne komisije za informativne vsebine PS (17. 12. 2021) in na plenarni seji PS (20. 12. 2021). Na slednji sem nastopila s kratko razpravo, v kateri sem povedala, da **zapisanemu v odzivu g. Štularja in g. Janežič Ambrožič nimam česa dodati**. Kot boste lahko prebrali, je v teh odzivih nedvoumno zapisano tudi, da je tak način spremljanja novinarskega dela javnega medija nesprejemljiv in da ga je mogoče razumeti **kot obliko nedovoljenega pritiska na novinarje in urednike, ki jo je treba zavrniti**.

V razpravi sem pojasnila, da Ukomove excel tabele, ki sem jo imela priložnost prebrati, **ni mogoče imenovati analiza ali jo obravnavati kot analizo, saj vsebuje zabeležke vladnega urada, ne pa argumentiranih odzivov glede konkretnih programskih vsebin**. Poudarila sem, da se varuhu lahko pritoži vsakdo, tudi Ukom, da so to v preteklosti storili tudi že npr. poslanska skupina SDS, stranka SNS, služba za komuniciranje Ministrstva za izobraževanje ter številne interesne skupine in nevladne organizacije. Vsak ima pravico do temeljite obravnave in odgovora. Pričakuje pa se, da je iz odziva jasno razvidno, kaj je predmet pritožbe oz. kakšen je očitek programski vsebini. Menila sem, da bi bilo nekoristno, če bi varuh na podlagi neke excel tabele podrobno analiziral vsako omenjeno programsko vsebino, predvsem pa bi takšna obravnava excel tabel, ki bi morebiti tudi v prihodnje prihajale na varuhov naslov, lahko paralizirala varuhovo delovanje.

Predlog, da bi varuhinja vendarle opravila obravnavo programskih vsebin z Ukomovega seznama, ni bil sprejet.

Programski svet je naposled pod tč. 4 -2 sprejel naslednji sklep:

»Programski svet RTV Slovenija se je seznanil z analizama UKOM-a za meseca oktober in november 2021 in odzivom vodstva RTV Slovenija.«

Spregledana tema?

Varuhinja je prejela več sporočil in klicev, v katerih so gledalci, poslušalci in bralci RTV-vsebin spraševali, kdaj bo javni medi poročal o izobrazbi vrhovnega sodnika Branka Masleše.

»Na nekaterih slovenskih medijskih portalih sem zasledil novico o dvomih glede diplome nekdanjega predsednika vrhovnega sodišča g. Branka Masleše. Portali so prejeli tudi določene odgovore fakultet in sodniških organizacij, ki dvom potrjujejo. Ne glede na to, ali je zadeva resnična ali pa gre le za medijski spin, me zanima, zakaj IP RTV o tako pomembni temi ne poroča, praktično na nobenem svojem kanalu.« **(P. M.)**

»Sedaj se je v javnosti postavilo vprašanje diplome sodnika Branka Masleše. Precej medijev je o tem že poročalo, nisem pa objave ali komentarja zasledila na RTV. Znano je, da je bilo poročanje na RTV zadnjih nekaj let precej pristransko. Prikrivale so se

napake, ki so se dogajale v levi politični opciji in potencirale napake desne politične opcije.« (M. R.)

»Pozdravljeni zanima me zakaj nekdo od več tisoč zaposlenih na RTV ne more preveriti situacije glede izobrazbe Branka Maslaše?« (A. V.)

»Zakaj smo s strani javne rtv in mmc tako neobveščeni? Ali se držite reka, da je neobjavljanje informacij družbeno odgovorno? Ali veste, da vrhovni sodniki odločajo na najvišji inštanci? Kaj je zdaj z vami in vašimi novinarskimi kolegi? Kako so trgali navadnega poslanca za diplomu.« (G. V.)

Odgovorni urednik Prvega programa Radia Slovenija **Danijel Poslek**:

»Ko bo uredniška presoja takšna, da je zgodba kredibilna in vredna obdelave, se je bomo lotili.«

V. d. odgovornega urednika Informativnega programa TV Slovenija **Jadranka Rebernik**, ki je odgovorna tudi za rubriki Svet in Slovenija na MMC:

»Lahko posredujem informacijo, da kolegi na temo diplome vrhovnega sodnika g. Masleše okoliščine preverjajo in pripravljajo prispevek.«

Covid- podatki za države

Varuhinja je prejela pismo **M. T.**, ki je medijem RTV Slovenija očitala, da pri poročanju o covidu-19 zanemarja podatke o številu okužb in ukrepih proti epidemiji v državah, ki niso članice EU.

»Kot da Velika Britanija, Švica, Srbija...niso Evropa. Če so pidatki za Evropo, prosim, vključite tudi te države. Pri takšnih zadevah pa res ne moremo, oziroma ni prav, da določene države kar izključimo. Vsi smo Evropa, nekateri so člani EU, drugi pač ne.«

Iz pojasnila **varuhinje**:

»Kot vem, večina uredništev v sporočanje podatkov o koronavirusni epidemiji vključuje različne države oz. primere dobrih in slabih praks, odvisno od zanimivosti in relevantnosti, ne glede na članstvo v EU. Tako npr. redno spremljamo razmere tudi v Združenem kraljestvu, ZDA, Rusiji, na Kitajskem, v balkanskih državah itd.

Na spletnem zemljevidu najdete podatke za vse evropske države:

<https://www.rtvlo.si/zdravje/novi-koronavirus/zemljevid-evrope-glede-na-tveganje-z-okuzbo/537587> .

Ker gledalci, poslušalci in bralci RTV vsebin ne moremo gledati, poslušati, brati vsega, kar nastane pod okriljem javnega medijskega servisa, vam predlagam, da si pomagate s spletnimi stranmi, na katerih so ti podatki predstavljeni bolj strnjeno, npr.:

<https://www.rtvlo.si/zdravje/novi-koronavirus>
<https://val202.rtvlo.si/koronavirus/>.«

PRILOGE

Priloga 1: Poročilo o Zadevi izrezana izjava Dnevnik

ZADEVA Izrezana izjava/Dnevnik

VARUHINJINO POROČILO

(PRITOŽBI) Prejela sem dve pritožbi, povezani s prispevkom v Dnevniku, 8. decembra, iz katerega je bila pred objavo odstranjena izjava, po navodilu v. d. odgovornega urednika Informativnega programa TV Slovenija in brez novinarjevega soglasja.

Pritožila sta se nekdanja informacijska pooblaščenka **Nataša Pirc Musar**, katere izjava je bila odstranjena, in **novinarski kolektiv** (trije aktivni in sindikalna koordinacija). Pritožbi v integralni obliki objavljam v prilogi. Ključna vprašanja, ki jih izluščimo iz pritožb, so:

- ali je šlo za kršitev Poklicnih meril in načel novinarske etike (tč. 17)* in Novinarskega kodeksa (čl. 29), ki prepovedujeta bistveno spreminjanje novinarske vsebine brez novinarjevega soglasja;
- ali je šlo za arbitraren uredniški poseg, brez vsebinske argumentacije ter s tem za zlorabo urednikovih pooblastil;
- ali je šlo za poseg takšne narave, zaradi katerega je bila občinstvo prikrajšano za celovito informacijo in pomembno vsebino, ki bi ga lahko označili za cenzuro.

(PROGRAMSKA VSEBINA) Prispevek je osvetlil polemiko med predsednikom državnozborske preiskovalne komisije in generalnim direktorjem Fursa, ki je na seji te komisije dan prej, 7. decembra, izjavil, da vsako leto plača kosilo največjemu dohodninskemu plačniku. Novinar je glede pravnih podlag za vpogled v davčne podatke pridobil pisna odziva Fursa in informacijske pooblaščenke ter izjavo prejšnje informacijske pooblaščenke, ki je kot poznavalka področja kritično ocenila ravnanje direktorja Fursa. Izjava je bila pred objavo izrezana iz prispevka. Izjava je bila kasneje ločeno objavljena na Parlamentarnem programu in v oddaji Studio City, ki sodita v isto odgovorno uredništvo Informativnega programa.

(POJASNILI, ODGOVOR) V obravnavi sem pridobila pojasnili avtorja prispevka **Nejca Furlana** in urednika oddaje Dnevnik **Borisa Lenarčiča** ter odgovor v. d. odgovornega urednika Informativnega programa **Jadranke Rebernik**. Tudi ti odzivi so v integralni obliki objavljeni v prilogi. Ključne informacije, ki jih izluščimo iz pojasnil oz. odgovora, so:

- novinar je izjavo posnel na predlog urednice uredništva dnevnoinformativnih oddaj ter jo v prispevek uvrstil v dogovoru z urednikom Dnevnik; o naknadnem posegu ni bil obveščen;
- v. d. odgovornega urednika je odstranitev izjave utemeljila z argumenti, da v njej ni bilo dodane vrednosti, da je za razumevanje celote zadostoval pisni odziv aktualne informacijske pooblaščenke in da izbrana govorka prepogosto nastopa v oddajah istega programa; naknadno dogovarjanje glede konkretnega prispevka z dnevnim urednikom je bilo potrebno, ker o pripravi te pomembne vsebine Dnevnik ni bila obveščena in pri vnaprejšnjem

dogovarjanju ni mogla sodelovati, čeprav je kot odgovorna urednica programa odgovorna tudi za vsebino te oddaje;

- izjavo je dal iz prispevka odstraniti dnevni urednik Dnevnika, na podlagi argumentov v. d. odgovornega urednika in po njenem navodilu; avtorja o tem ni obvestil v zmotnem prepričanju, da je že odšel iz službe.

(PRAKSA) V preteklosti sem obravnavala štiri zadeve, povezane z naknadnim uredniškim posegom, ki so ga pritožniki označili za cenzuro. Zato so imele tudi velik odmev v najširši javnosti. V nobeni od obravnavanih zadev nisem ugotovila cenzure. Kot skupni imenovalec vseh štirih zadev pa so bile ugotovljene naslednje slabosti: neuskkljenost v načrtovanju programskih vsebin; slaba komunikacija med novinarji, področnimi/dnevnimi uredniki in odgovornim urednikom ter nedoslednosti glede obveznega posvetovanja z urednikom, kot je opredeljeno v Poklicnih merilih in načelih novinarske etike (tč. 17)*.

Od tokrat obravnavane zadeve se bistveno razlikujejo po naravi in časovnici tega posega.**

(MNENJE) Na uvodne dileme oz. ključna vprašanja odgovarjam z naslednjimi mnenji:

1. Menim, da v obravnavani zadevi ne moremo govoriti o cenzuri, ki jo razumem kot kratenje pravice občinstva do obveščeniosti s prikritjem pomembne informacije, z namenom in motivi, ki niso strokovne narave, ampak so povezani z zunanjimi pritiski, neargumentiranimi prepovedmi ali osebnim konformizmom.

Prispevek je tudi brez izjave in kljub okrnjenosti vseboval elementarne informacije o zapletu. Izločena izjava je bila naknadno objavljena v drugih programskih pasovih istega odgovornega uredništva in je bila dostopna javnosti. V odločitvi o umiku izjave sta sodelovala dva urednika, v. d. odgovornega urednika in dnevni urednik oddaje.

2. Menim, da je bila odločitev o ad hoc naknadnem posegu v že končan novinarski prispevek slabo argumentirana, pre nagljena in tudi pretirana, saj ni šlo za vsebino takšne narave, ki bi terjala takojšnje ukrepanje za preprečitev škode. Poklicna merila in načela novinarske etike namreč dajejo odgovornemu uredniku zadnjo besedo pri odločanju o končni obliki objave (in s tem pravico do posega v pripravljeno vsebino) le v primerih, ko bi poročanje lahko pomenilo kršitev teh poklicnih meril in etičnih načel. V konkretnem primeru ni šlo za obrambo teh načel ali za drug nujni razlog (npr. krajšanje prispevka zaradi pomembnejše novice).

V običajni hierarhični razdelitvi vlog presojo o informativni ali dodani vrednosti izbranih izjav opravijo dnevni uredniki, odgovorni pa pri tem sodelujejo le v primeru, če se dnevni uredniki zaradi dvomov poklicne ali etične narave ne morejo odločiti sami. V tem primeru ni bilo tako.

Drugi argument, da govorka prevečkrat nastopa v programih, pa nima neposredne povezave s konkretnim prispevkom in tudi po vsebini ni takšen, da bi terjal nujen poseg v izdelan prispevek. **Ad hoc rezanje izjav in spreminjanje objav ne bi smela biti oblika post festum uveljavljanja uredniške politike; prostor za to so uredniški sestanki.** Odločitev o nujnem spreminjanju nečesa, kar je novinar že dokončal, prvi nadrejeni urednik pa že potrdil, je v 3 javnosti namesto videza o strokovno premišljeni potezi, ki jo od javnega medija upravičeno

pričakujemo, ustvaril vtis o nejasnih in drugače motiviranih razlogih. Takšne razprave škodijo ugledu medija in krnijo medsebojno zaupanje med programskimi ustvarjalci.

Ne glede na to pa je treba še enkrat spomniti, da imajo odgovorni uredniki v medijski obdelavi informacij največjo odgovornost, saj po Zakonu o medijih (Zmed) odgovarjajo za sleherno objavljeno informacijo. To pomeni, da so odgovorni tudi za popravke ali odškodnine zaradi spornih objav. Ko se npr. odločajo o objavi vsebin, ki vsebujejo hujše obtožbe o ravnanju nekega posameznika, morajo odgovorni uredniki v končno presojo – objaviti ali ne objaviti ter kako – vključiti tudi predvidevanja o tem, ali bo potrebno informacijo dopolnjevati, bodisi z novimi novinarskimi prispevki (do končne razjasnitve) bodisi z medijskimi popravki po Zmed, če bo imenovani naknadno zahteval objavo svojega stališča.

3. Menim, da je bila največja napaka storjena z naknadnim posegom v prispevek brez avtorjevega soglasja. Takšno poseganje v novinarski izdelek je prepovedano in pomeni kršitev tako Poklicnih meril in načel novinarske etike RTV Slovenija kot Novinarskega kodeksa. Novinar je v procesu priprave prispevka v celoti ravnal poklicno pravilno: o fokusu in kontekstu obravnave se je dogovoril z dnevnim urednikom oddaje, upošteval je njegovo navodilo o dolžini prispevka. Upošteval je predlog urednice uredništva dnevnoinformativnih oddaj o tem, čigavo izjavo naj posname in uvrsti v prispevek. Obrtno pravilno si je prizadeval, da prispevek ne bi vseboval le starih in pisnih izjav, ampak tudi svežo, lucidno in kompetentno izjavo o zadevi. Nedovoljen poseg se je zgodil v okoliščinah nepotrebne naglice zaradi ad hoc odločitve, ob zmotnem prepričanju dnevnega urednika, da se o tem z avtorjem ne more več posvetovati, ker je po opravljenem delu odšel iz službe.

4. Menim, da je zadeva posledica serije slabih presoj in napačnih odločitev, predvsem pa še en primer slabe komunikacijske prakse v verigi novinar – področni/dnevni urednik – odgovorni urednik. Menim pa tudi, da so nove oblike posvetovanj in dogovarjanja, uvedene po tej zadevi, korak v pravo smer.

(PRIPOROČILO) Uredništvu Informativnega programa TV Slovenija **priporočam, da še enkrat preverijo delovne procese in odločevalsko verigo, izčistijo pretočnost informacij med uredniki in novinarji na vseh ravneh in spremljajo učinkovitost sprejetih ukrepov.** Jasna hierarhija odločanja, posvetovanje v sprejemanju bistvenih odločitev, uporaba strokovnih argumentov v reševanju dilem, dosledno upoštevanje programskih standardov, poklicnih načel in etičnih meril ter spoštovanje avtorske avtonomije so bistvene sestavine kakovostne medijske produkcije, ki jo občinstvo upravičeno pričakuje od javnega medija.

Uredništvu vnovič priporočam poglobljeno notranjo razpravo o Poklicnih merilih in načelih novinarske etike, zlasti o tč. 17*, ki opisuje tako hierarhičen protokol odločanja kot prepoved poseganja v novinarske vsebine brez novinarjevega soglasja.

Ilinka Todorovski

Ljubljana, 5. januar 2022

Op.:* tč. 17 Poklicnih meril in načel novinarske etike

OBVEZNO POSVETOVANJE Z UREDNIKI

Novinarji, uredniki in drugi ustvarjalci radijskih in televizijskih programov RTV Slovenija so dolžni obveščati o svojem delu nadrejene urednike in se posvetovati z njimi, to še posebej velja ob raznih spornih vprašanjih, ki imajo lahko velik javni odmev. Če bi poročanje v spornih primerih lahko pomenilo kršitev poklicnih meril in etičnih načel programov RTV Slovenija, mora dokončno odločitev, kako naj ravnajo novinarji in drugi ustvarjalci, sprejeti odgovorni urednik radijskega ali televizijskega programa, v katerem bodo takšni prispevki in oddaje predvajani. Kljub načelu hierarhičnosti uredniki brez soglasja novinarjev avtorjev ne smejo vsebinsko spreminjati, predelati ali bistveno skrajšati njihovih izdelkov.

Obveščanje in posvetovanje potekata praviloma po hierarhičnem načelu: novinarji morajo o svojem delu obveščati nadrejene urednike in se posvetovati z njimi, ti morajo obveščati urednike programov in se posvetovati z njimi, slednji pa z odgovornimi uredniki.

Odgovorni urednik, urednik programa, urednik uredništva in urednik oddaje se ne smejo izogniti pogovoru ali odreči nasvet podrejenemu uredniku ali novinarju.

Op.:** V zadevi iz l. 2019 (O komentarju, ki ga ni bilo; poročilo za december 2019, str. 18) je odgovorni urednik presodil, da komentar ni skladen s programskimi standardi, avtorju je predlagal, da ga spremeni, ker se to ni zgodilo, ga ni objavil.

V zadevah iz l. 2020 in 2021 (Biologinja o virusu/umik objave; poročilo za april, str. 36 in 69; Nedeljski gost/poklicni standardi, poročilo za julij 2021, str. 23 in 41) sta se odgovorna urednika po predvajanju radijskih intervjujev odločila, da ju zaradi spornih in potencialno škodljivih javnozdravstvenih trditev umakneta iz spletnega arhiva oz. digitalnega okolja;

V zadevi iz l. 2021 (Neobjavljen pogovor/očitek cenzure, poročilo za maj 2021, str. 6 in 45) je odgovorna urednica presodila, da bi prispevek, ki je vseboval le en pogled o konfliktu med dvema stranema, pomenil kršitev poklicnih meril, zato se je odločila, da ne bo objavljen; v oddaji je bila predvajana kratka izjava, posneta za ta prispevek, kasneje pa je bil v drugem programskem pasu objavljen prispevek, ki je vseboval oba pogleda.

Priloga 2: Priloga k poročilu o Zadevi izrezana izjava Dnevnik

ZADEVA Izrezana izjava/Dnevnik

PRILOGE: PRITOŽBI, POJASNILI, ODGOVOR

1. PRITOŽBA nekdanje informacijske pooblaščenke NATAŠE PIRC MUSAR, katere izjava je bila izrezana iz Dnevnika

»Verjetno ste seznanjeni z dogodkom, ki se je zgodil v sredo na vaši televiziji. Želela bi, da dogodek bolj podrobno raziščete, predvem zato, da se kaj podobnega ne bo še kdaj zgodilo. V sredo 8.12.2021 me je za izjavo v zvezi z vpogledom v dohodninsko odločbo oz. s seznanitvijo o najvišji plačani dohodnini v Sloveniji s strani generalnega direktorja FURS Ivana Simiča poklical novinar Nejc Furlan in me kot strokovnjakinjo za varstvo osebnih podatkov prosil za izjavo. Privolila sem in razložila, zakaj se mi to zdi pravno sporno. Mojo obrazložitev lahko najdete tukaj:

<https://twitter.com/nmusar/status/1468697002691211273?s=21>.

Zvečer sem ob gledanju TV Dnevnika opazila, da izjave ni. To vsekakor ni nič nenavadnega, saj se mi je že zgodilo, da posnete izjave novinar ne uporabi. Vedno so me do sedaj tudi poklicali in sporočili razlog (predolg prispevek, dnevno neaktualna tema zaradi drugih bolj pomembnih dogodkov itn...). Tudi tokrat s tem ne bi imela nikakršnih težav, če ne bi izvedela, da so mojo izjavo brez vednosti novinarja, na zahtevo gospe Rebernik tik pred Dnevnikom brez pojasnila izrezali.

Takšno ravnanje se mi zdi nedopustno in kaže na zlorabo pozicije odgovorne urednice. Ni dvoma, da urednik lahko posega v vsebine, če ima zato razlog (žaljav ali neprimeren govor, če so podani razlogi, ki sem jih omenila zgoraj ali kaj drugega, kar je pod ingerenco urednika). Ker ne novinar ne dnevna urednica razlogov za umik oz. brisanje moje izjave nista imela, niti ga po mojem mnenju ni imela odgovorna urednica, menim, da je tovrstno ravnanje potrebno dodatno raziskati in preučiti z vaše strani.

Nisem človek, ki se ponuja medijem in prosi za snemanja. Tudi nisem človek, ki bi menil, da bi morala imeti kakršenkoli privilegij za nastopanje na TV. Nasprotno, na TVSLO skoraj tri leta po moji neuspeli kandidaturi za generalno direktorico na TV ali radiu nisem nastopala.

V časih, kakršnim smo priča v teh mesecih tudi na javni radio televiziji, sem prepričana, da moramo biti na takšna dejanja še posebej pozorni. Prosim vas torej, da raziščete dogodek predvsem z vidika uredniških pristojnosti, ki ne morejo in ne smejo biti neomejene, temveč morajo za to obstajati neke smernice, pravila, uredniški napotki ... predvsem pa protokol sprejemanja tovrstnih odločitev, iz katerih v javnem servisu ne bi smela biti izključena novinar, ki je prispevek pripravil, in dnevni urednik, ki je odgovoren za določitev dnevno aktualnih vsebin.

V nasprotnem primeru gre za arbitrarnost odločitev z vrha, ki ne kažejo zgolj na nespoštovanje intervjuvancev, temveč predvsem na nespoštovanje podrejenih urednikov in novinarjev, ki na ta način dobijo nezaupnico za svoje delo.

Odgovorni urednik mora podrejenim podati vsebinske usmeritve na uredniških sestankih, če meni, da je njegova usmeritev potrebna. Lahko tudi tekom dneva, ko je še možno kakovostno spremeniti ali popravljati prispevke. Lahko tudi tik pred oddajo, če ugotovi, da izjava ne ustreza standardom. A ti morajo biti v naprej jasni. Kolikor vem, nobenega razloga ali komunikacije s podrejenimi ni bilo, temveč preprost ukaz REŽITE!

Takšen poseg se mi je zgodil prvič v vsej moji karieri nastopanja na TV. Ni se mi zgodilo niti približno kaj podobnega tudi v moji več kot 10letni novinarski karieri.

Prosim vas, da prijavo obravnavate hitro in da me o izsledkih obvestite. Če nič drugega je morda moj primer lahko povod za to, da se jasno zapišejo merila in interni protokol za sprejemanje tovrstnih odločitev. Javna radio televizija pač ne more ravnati arbitrarno, kar zasebni mediji lahko, saj mora bistveno bolj paziti na korektnost, predvsem pa na odnos do novinarjev in njihove neodvisnosti pri kreiranju vsebin, ki morajo biti skladne z uredniško politiko. Če te ni in se kot v mojem primeru odloča s pozicije moči in ne konsenza, je to nedopusten poseg v novinarsko delo in predvsem pritisk na zaposlene, za katerega sem res menila, da je del neke druge preteklosti, nekih drugih časov.«

2. PRITOŽBA novinarskih združenj

Aktiv novinarjev Informativnega programa TV Slovenija

Aktiv novinarjev Radia Slovenija

Aktiv MMC-ja

Koordinacija novinarskih sindikatov

»Kolektiv Informativnega programa je prejšnji teden izrazil resno zaskrbljenost zaradi krajšanja novinarskega prispevka v TV Dnevniku 8. 12. 2021 brez posvetovanja z avtorjem prispevka. Iz novinarskega prispevka je bila namreč po posredovanju v. d. odgovorne urednice Jadranke Rebernik brez predhodne vednosti novinarja izrezana izjava pravne strokovnjakinje Nataše Pirc Musar. Odgovorna urednica je v pisnem odgovoru ta dogodek opisala kot komunikacijski šum.

Po našem mnenju je bil s posegom v prispevek kršen 17. člen Poklicnih meril in načela novinarske etike v programih RTV Slovenija:

»Kljub načelu hierarhičnosti uredniki brez soglasja novinarjev avtorjev ne smejo vsebinsko spreminjati, predelati ali bistveno skrajšati njihovih izdelkov.«

in 29. člen Novinarskega kodeksa, ki navaja:

»Nihče ne sme novinarju brez soglasja pomensko spremeniti ali predelati prispevka. Novinar ima pravico podpisovati svoje prispevke. Ni ga mogoče podpisovati brez njegove vednosti ali proti njegovi volji.«

Javnost tako v zgodbi o »kosilu Ivana Simiča z davčnimi plačniki« ni bila celovito obveščena.

Vključenost novinarjev v vsebinsko spreminjanje ali predelovanje novinarskih prispevkov ter iskanje soglasja niso samo temelj odgovornega uredniškega dela, temveč so to tudi temeljna načela in standardi poklicne etike v novinarstvu. Če so ta načela in standardi kršeni, se s tem ne posega le v poklicno integriteto novinarja, ampak se mu tudi onemogoča izpolnjevanje temeljne zaveze javnosti, kot jo opredeljujejo Kodeks novinarjev Slovenije, Poklicna merila in načela novinarske etike v programih RTV Slovenija in načela Münchenske deklaracije.

Vsaka oblika cenzure je v skladu s Poklicnimi merili in načeli novinarske etike v programih RTV Slovenija protizakonita in neetična.«

3. POJASNILO avtorja prispevka NEJCA FURLANA

»Včeraj (sreda 8. 12.) sem kot dežurni novinar dobil nalogo, da za oddajo Dnevnik pripravim prispevek z odzivi na včerajšnji nastop generalnega direktorja Finančne uprave Republike Slovenije Ivana Simiča na preiskovalni komisiji v državnem zboru.

Za odziv sem najprej vprašal g. Ivana Simiča, ki pa ni dal izjave. Iz FURS-a sem dobil pisen odziv, svojo pisno izjavo pa je dodala še informacijska pooblaščenka Mojca Prelesnik. Po nasvetu urednice dnevnoinformativnega programa sem posnel še izjavo Nataše Pirc Musar, ki je kot nekdanja informacijska pooblaščenka ter odvetnica primerna sogovornica na tematiko razpolaganja z osebnimi podatki.

Pred montažo me je urednik obvestil, da naj skrajšam njeno izjavo v primeru, če bom s prispevkom prekoračil določeno dolžino, tovrstna praksa je ustaljena, zato sem se tudi v tem primeru strinjal. Bil sem predolg dve sekundi, zato nismo krajšali. Prispevek pa sem malce pred 17. uro naložil na strežnik oddaje Dnevnik. Nekaj po 18. uri je bila na strežnik naložena skrajšana različica prispevka, urednik pa me je na to opozoril. Prispevek pa ni bil zgolj skrajšan, temveč je bila v njem izbrisana celotna izjava Nataše P. Musar, ki se je v celoti glasila:

"V tem primeru je po mojem prišlo do kršitve zakona o varstvu osebnih podatkov oziroma gdpr-ja, ker namena za takšen vpogled direktor preprosto ne more imeti. Kaj pa če bi direktor fursa vpogledal v podatke tistega, ki je plačal najmanj dohodnine. Kaj bo takšnega dal na koleno, ga s šibo nažgal po zadnjici?"

V desku sem po oddaji prosil za pojasnitev zakaj je prišlo do izreza celotne izjave. Urednik mi je dejal, da je moral na zagovor k odgovorni urednici IP, ker smo sploh pripravljali prispevek na tematiko včerajšnjega nastopa Ivana Simiča in še, zakaj smo v prispevek vključili mnenje

Nataše Pirc Musar. Prav tako pa se je po navodilu odgovorne urednice spremenila tudi napoved prispevka, po tem, ko sta jo že prebrala in preverila voditelj ter urednik.

Glede na to, da se na Televiziji Slovenija večkrat pohvalimo, da ni prepovedanih gostov in prepovedanih tematik, me tovrstno poseganje v prispevke skrbi za prihodnost poročanja v informativnem programu.

To sem zapisal vsem kolegom še isti večer.«

4. POJASNILO urednika oddaje Dnevnik BORISA LENARČIČA

»Avtor prispevka Nejc Furlan je najprej na kratko povzel razpravo med predsednikom preiskovalne komisije Robertom Pavšičem in generalnim direktorja FURS Ivanom Simičem o vabilu na kosilo največjem davčnemu plačniku. Simiča ni uspel priklicati, je pa dobil pojasnilo FURS, mnenje informacijske pooblaščenke Mojce Prelesnik in mnenje nekdanje pooblaščenke Nataše Pirc Musar. V.d. odgovorne urednice Jadranka Rebernik me je opozorila, da Nataša Pirc Musar pogosto nastopa v naših informativnih oddajah, zato naj se tokrat njeni izjavi odrečemo. Ker sem bil – sicer zmotno – prepričan, da avtorja prispevka Nejca Furlana ni več v službi in ker je zmanjkovalo časa, sem mlajšemu dežurnemu naročil, naj v skladu z navodili v.d. odgovorne urednice iz prispevka izreže omenjeno izjavo.«

5. ODGOVOR v. d. odgovornega urednika IP TV Slovenija JADRANKE REBERNIK

»Pošiljam pojasnilo glede pritožbe odvetnice Nataše Pirc Musar, ker smo jo izrezali iz prispevka. Izjavo smo umaknili, ker ni imela nobene dodane informativne vrednosti oziroma ni dodala nič novega h kontekstu prispevka razen njenega mnenja, ki pa ni bilo nujno, saj smo imeli pisno izjavo aktualne informacijske pooblaščenke ga. Prelesnik. Gospo Pirc imamo v programu zelo pogosto – na primer - v ponedeljek 6. 12. dobrih deset minut kot gostja v odmevih na temo odločitve ustavnega sodišča o PC in nato nekaj dni kasneje (13. 12.) še v Tedniku, kjer je komentirala korona zabave, na katerih se ljudje namenoma okužujejo. V enem tednu torej trije nastopi. Moje mnenje kot odgovornega urednika, je – in to razumejo in se strinjajo tudi drugi uredniki – da ne moremo eno in isto osebo uporabljati za različne teme skorajda kot hišnega komentatorja, saj je to lahko sporno z več vidikov. Ob stotinah odvetnikov in tisočih pravnikov v Sloveniji se moramo s kolegi v IP potruditi in najti različne strokovnjake, v tem primeru pravne, ki lahko komentirajo različne teme. Sicer pa smo izjavo ga. Pirčeve, za katero trdi, da je bila cenzurirana, objavili na tretjem programu v celoti, večkrat – tako naredimo pogosto z materialom, ki ga ne porabimo; objavljena je bila še v Utripu in Studiu City. Torej o cenzuri ne more biti govor.

Druga težava, ki se je ob tej primeru pojavila, je bila, da o sami zgodbi oziroma o tem, da jo bodo kolegi pripravljali, nisem bila obveščena, kar se mi ne zdi primerno ali dopustno, glede na to, da sem navsezadnje odgovorna za vse objave in lahko zaradi njih pristanem tudi na sodišču. Da nisem bila obveščena, se mi je zdelo nenavadno, glede na to, da je šlo za zadevo,

ki se je na parlamentarni komisiji odprla že dan prej in bi se o njej lahko dogovorili že na jutranjem sestanku, če bi kdo ocenjeval, da je bila nujna. Domnevni prekršek ali celo nezakonito početje direktorja Fursa, ki mu ga je očital opozicijski predsednik preiskovalne komisije, je tema, ki jo je potrebno pripraviti s premislekom, z dovolj časa in tudi poklicati vpletene strani, tako rekoč nujno je, da takšne zgodbe predebatiramo v širšem krogu in da novinar ni prepuščen sam sebi.

Poklicna merila in načela novinarske etike govorijo natanko o tem – da urednik upravičeno pričakuje, da ga novinar obvešča o svojem delu in da se posvetuje o dilemah ali potencialnih navzkrižjih osebnih in poklicnih interesov. V točki o obveznem posvetovanju z uredniki med drugim piše:

»Novinarji, uredniki in drugi ustvarjalci radijskih in televizijskih programov RTV Slovenija so dolžni obveščati o svojem delu nadrejene urednike in se posvetovati z njimi, to še posebej velja ob raznih spornih vprašanjih, ki imajo lahko velik javni odmev. Če bi poročanje v spornih primerih lahko pomenilo kršitev poklicnih meril in etičnih načel programov RTV Slovenija, mora dokončno odločitev, kako naj ravnajo novinarji in drugi ustvarjalci, sprejeti odgovorni urednik radijskega ali televizijskega programa, v katerem bodo takšni prispevki in oddaje predvajani.«

Ocenjujem, da je na neki točki prišlo do šuma v komunikaciji, ki smo jo s kolegi razrešili tako, da smo oživeli zgodnjepopoldanske sestanke, ki so bili v zadnjih dveh letih ukinjeni in na katerih v kratkem času pregledamo obe oddaji in predebatiramo dileme ter odprte stvari. Dnevnoinformativne oddaje se seveda tekom dneva večkrat spreminjajo, zato je nujna nenehna komunikacija.

Zavračam obtožbo o cenzuri, cenzura v novinarstvu in pri uredniškem delu je povsem nedopustna. V Informativnem programu TV SLO smo zavezani vsestranskosti in uravnoteženosti poročanja in skladno s poklicnimi merili in standardi predstavljamo stališča vseh strani v sporu. Tako bo tudi v prihodnje. Ravno tako ne držijo nekateri drugi podatki, ki jih navaja ga. Pirc, denimo, da smo prispevek krajšali tik pred Dnevnikom; prav tako ni bilo nikakršnega ukaza, da je treba izjavo izrezati. Besedilo prispevka sva pogledala skupaj z urednikom Dnevnika okrog 17.30 in se strinjala, da izjava ga. Pirc ni potrebna, saj ni imela posebne dodane vrednosti, poleg tega je novinar povedal, da je iskal tudi g. Simiča, pa ga ni dobil, kar pomeni, da bi bil prispevek zelo neuravnotežen. V prispevku je bil obširen citat pisne izjave zdajšnje informacijske pooblaščenke, kar bi za informiranje javnosti moralo zadostovati, navsezadnje bi lahko bilo razumljeno, da se spodbija njena avtoriteta ali znanje z dodatnim mnenjem nekdanje informacijske pooblaščenke, zdaj vplivne odvetnice. Tukaj je šlo, kot smo kasneje ugotovili na skupnem sestanku, za ne najboljše nasvet urednice DIO. Kakorkoli, v reševanju te zadeve se je zgodilo nekaj napak oziroma so se pokazale pomanjkljivosti pri procesu našega dela in obveščanja, ki smo jih ali pa jih bomo rešili: ključna napaka je bila, da nisem bila obveščena o odločitvi za pomembnejši prispevek, zato

smo znova uvedli kratke delovne sestanke ožje ekipe dnevnih urednikov, kjer zgodaj popoldne pregledamo aktualne zadeve, predebatiramo vrstni red prispevkov, kaj bi se še lahko zgodilo itd; odločitev, da se zadeve loti manj izkušen novinar, ki je pričel z delom šele popoldne, ni bila dobra uredniška odločitev; z mladimi novinarji je potrebno več dela s strani urednikov, včasih tudi nekoliko več časa - tukaj bo nujno nekaj več dela z mlajšimi novinarji, morda uvedba mentorstva, pogovori o poklicnih merilih in profesionalnih standardih, vsekakor pa več dela in pogovor z njimi s strani dnevnih urednikov; napaka je bila, da z urednikom Dnevnika nisva poklicala novinarja, ki je prispevek pripravil, vendar je bil kolega urednik prepričan, da je že odšel domov – o tem smo se pogovorili naslednjo dopoldne na skupnem sestanku, kjer smo se o celotni zadevi pogovorili, saj nisem želela, da bi imel novinar slab občutek ob uredniškem posegu; pogovorili smo se tudi o tem, da bo potrebno v vseh oddajah razširiti nabor strokovnjakov, ki jih vabimo pred kamere kot goste, da se izognemo očitkom, da vabimo nenehno iste osebe.

Menim, da do cenzure ni prišlo, saj javnosti ni bila prikrita nobena pomembna informacija, v avtorski prispevek ni bilo poseženo na način, da bi bila vsebina spremenjena, in izjava ga. Pirc ni bila cenzurirana, saj je bila objavljena na tretjem programu in drugih oddajah na prvem, bila pa je umaknjena iz konkretnega prispevka, ker ni imela pomembne informativne vrednosti.«

Priloga 3: Pogovor/razkritje o zasebnosti, drugič

Dodatno pojasnilo voditeljice in urednice

Spoštovani!

Mnenja o nastopu Mie Skrbina v oddaji Z Mišo so zelo različna in se diametralno razlikujejo.

1. Gostjo sem seveda prej vprašala, če morda na kakšno temo ali vprašanje ne bi želela odgovoriti. Izpostavila je zgolj, da ne bi želela, da jo v oddaji povprašam o tem, če res nihče na vajah in v študijskem procesu ni opazil neprimernega odnosa profesorja do nje in, če je kdo to opazil, zakaj ni nihče reagiral. To se mi je zdelo sicer pomembno vprašanje, pa sem ga na njeno željo opustila. O vseh ostalih temah sva se pogovorili, omenila sem ji tudi sodelovanje v pogovoru v Pritličju.
2. Dejstvo je, da morajo biti informacije resnične in pomembne. Natanko tako sem tudi jaz razumela pogovor, ki sva ga z gostjo opravili nekaj dni pred snemanjem, osebno in tudi po telefonu. To, da je lezbijka se mi je zdelo pomembno tudi zaradi njenega primera na sodišču, saj bi lahko ta okoliščina bila zanjo morda obremenilna. Ker sva o lezbištvu zelo odkrito in odprto govorili, nisem zaznala nobene težave, da to vključiva v pogovor na samem snemanju, saj sem si v pripravi na intervju ogledala tudi posnetek iz Pritličja na kanalu Youtube, kjer se je javno razkrila in brez težav o tem spregovorila. O tem torej, ali je bilo stopanje v polje intimnega sporazumno ali ne, ni dvoma. Bilo je.
3. Že z mojim prvim vprašanjem, sem se želela dotakniti teme, o kateri mi je namreč sama pripovedovala. Da jo namreč moti, da dobiva zelo podobne vloge, da upa, da bo kdaj drugače,... Kar kasneje v pogovoru tudi sama pove.
4. V odgovorih gostja ni konsistentna, najprej popolno začudenje, motne oči..., potem pa vse spet sama pove. Kot tudi to, da se je nedavno že definirala kot lezbijka. Skratka, njena reakcija je bila že po mojem prvem vprašanju krčevita in nejasna in /namenoma ali ne /zbejana. Nikakor ne smem insinuirati, koliko je bila tudi zaigrana, čeravno me njeno obnašanje pred in po snemanju k temu napeljuje. Ne morem pa tega dokazati, kot tudi ne, kdo je bil res za res izigran v tem pogovoru.
5. To, da je bila gostja v stiski, lahko domnevamo zgolj zaradi njene reakcije (cmok v grlu, na robu solz,...), ne moremo pa tega trditi in še manj dokazati. In, ja, ekstremno mučno je bilo tudi zame. Zlasti zato, ker sem nenadoma zagledala, še pred prvim vprašanjem, pred seboj povsem drugačnega človeka, kot še par minut prej; s spremenjenim pogledom, glasom, razpoloženjem. V trenutku se je spremenila in se odela z novo podobo.
6. Že med snemanjem, ko sem sama ugotovila, da pogovor ne teče dobro, sem gostjo vprašala, če pogovor prekinemo. Rekla sem »A greva naprej?« Vztrajala je, da nadaljujeva. Vprašala sem jo po končanem snemanju, ali bi morda želela, da ta del izrežemo. Vztrajala je, da ne. Celo več kot to. V režiji, kjer nisva bili sami, je rekla, da je šele v odgovoru na moj odziv na insert iz filma Sestre, ko sem rekla »Tudi vi ste

lezbijka«, govorila res zbrano in povedala bistvo, da sem ji ponudila priložnost, da je lahko najbolj osredotočeno in jasno odgovorila. Enako je bilo še isti večer, ko sva se dobili v lokalu, in tudi naslednji dan in še dva dni kasneje.

Poklicala me je tudi po predvajanju oddaje , v nedeljo okoli 22h in se mi zahvalila. Bila je navdušena.

Dodala je celo, da bi bilo dobro, da pripravi kakšno izjavo meni v bran, ko so se usuli komentarji na socialnih omrežjih in da je pričakovala, da se bodo najprej negativno odzvale lezbijke, ker da so med seboj zelo neenotne.

Ko sem ji v ponedeljek poslala sporočilo, da bi bilo morda še bolje, da skupaj pripraviva izjavo, sem dobila odgovor, da misli, da je čas, da ona neha prevzemati odgovornost, ki da ni njena... in da ne čuti nobene potrebe po dodatnih izjavah.

/imam shranjeno/. To je napisala po tem, ko sem na Facebooku že objavila njen nastop v pogovoru v Pritličju, na temo Lezbijke v uprizoritvenih umetnostih.

Skratka, zdi se, da je gostja izkoristila najin pogovor in mene osebno za še en, njej pomemben dokaz, ki ga bo potrebovala na sodišču, kako zelo ranjena je. Tak je bil tudi njen nastop. O tem seveda ne morem javno razpravljati, saj je to izjemno težko dokazati. Osebno to razumem, profesionalno pa ne. Moj namen je bil predstaviti mlado igralko pa tudi pogumno žensko, ki se je uprla vsakršni obliki nadlegovanja, zlasti iz pozicije moči in se javno izpostavila.

Prejela sem številne klice, tudi njenih znancev v podporo meni.

Kaj sem se naučila iz te neljube izkušnje:

- Da so ljudje nepredvidljivi in z lahkoto koga žrtvujejo, za izpeljejo svoj začrtan cilj.
- Da v goste nikdar ne smemo vabiti ljudi, ki so še sredi procesa na sodišču.
- Da dobro ni vselej takoj prepoznano.
- Da mi je žal, če sem zaradi nastopa gostje v studiu koga nevede prizadela in se vsem opravičujem.

Se zahvaljujem in lepo pozdravljam,

Miša Molk

Priloga 4: Ukomov seznam, drugič

Odziv vodstva RTV Slovenija na prejete analize Ukoma

(dopis Komisiji za informativne vsebine PS RTV Slovenija, 10. 12. 2021)

Spoštovani,

naj uvodoma izpostavimo, da je RTV Slovenija javni zavod posebnega kulturnega in nacionalnega pomena, ki v skladu z Zakonom o Radioteleviziji Slovenija opravlja javno službo na področju radijske in televizijske dejavnosti, ki se v pretežni meri financira iz RTV-prispevka in temu interesu javnosti moramo slediti. Cilj, ki smo si ga zadali je doseganje večjega zadovoljstva gledalcev, poslušalcev in drugih uporabnikov naših storitev, ki plačujejo RTV-prispevek in za katere v prvi vrsti sploh pripravljamo vsebine.

Glede na zapisano se zavedamo pomembnosti prejetih odzivov, mnenj, kritik in pobud na vsebine RTV Slovenija, ki jih na nas dnevno preko različnih komunikacijskih kanalov (varuhinje pravic gledalcev in poslušalcev, Službe za komuniciranje in neposredno na elektronske naslove ali fizično po postu) naslavljajo gledalci, poslušalci, spletni uporabniki in različne institucije. Vselej se trudimo, da se na prejeto ustrezno odzovemo in pojasnimo nase stališče. Naj izpostavimo, da so nekatere pobude uporabnikov RTV storitev zelo dobre in jih z veseljem posredujemo programskim ustvarjalcem v presojo.

V zvezi s prejetimi analizami poročanja RTV Slovenija v preteklih mesecih, ki ga je Urad za komuniciranje naslovil na generalnega direktorja, oba programska direktorja in predsednika Programskega sveta pojasnjujemo, da smo jih posredovali programskim sodelavcem, ki so jih pregledali in v nadaljevanju posredujemo odziva Radia in Televizije Slovenija. Ob tem pa poudarjamo, da so novinarji in uredniki ter drugi programski ustvarjalci pri svojem delu dolžni spoštovati Poklicna merila in načela novinarske etike v programih RTV Slovenija in Programske standarde.

RADIO SLOVENIJA

Dopise in priložene sezname, ki smo jih od Urada vlade RS za komuniciranje prejeli generalni direktor RTV, v. d. direktorja TV Slovenija, direktor Radia Slovenija in Programski svet RTV Slovenija, smo na Radiu Slovenija podrobno pregledali in ugotavljamo:

- da ne gre za analizo kakovosti poročanja Radia Slovenija nasploh, z različnih področji, pač pa za niz pripomb o 38 posameznih prispevkih (iz

skupaj treh dopisov), ki obravnavajo izključno delo vlade in ministrstev oz. ministrov;

- v prejetih seznamih gre za opombe institucije, ki skrbi za komuniciranje Vlade, opombe o načinu oz. obliki poročanja so brez konkretno argumentiranih utemeljitev, prav tako ne upoštevajo konteksta, med njimi so tudi trditve, ki ne držijo.

Službe za komuniciranje (PR-službe) različnih institucij se sicer odzivajo tudi z opombami, z nestrinjanjem ali s kritičnim mnenjem o posameznih objavljenih prispevkih, kar pa praviloma tudi podrobno utemeljijo. Prejete excelove tabele smo obravnavali kot vsako kritično mnenje, preverilismo omenjene prispevke.

Večina navedenih pripomb izpostavlja, da nismo objavili ali iskali odziva 'druge strani', kot je navedeno v tabelah, odziva UKOM ali ministrstev. V domala vseh primerih smo poslušalcem posredovali celovito informacijo, je pa slo za poročanje v nadaljevanjih (naslednjih informativnih oddajah ali poročilih). Razlogi so različni, odziva ni bilo mogoče dobiti ali ga nismo dobili pravočasno (dinamika informativnih oddaj ali poročil je pogosto enourna), ali pa predstavniki vladnih institucij niso želeli sodelovati. Celovit pregled poročil in informativnih oddaj pokazuje, da so bili domnevno manjkajoči odzivi objavljeni v naslednjih oddajah. Ob natančnem pregledu gradiva smo ugotovili tudi, da namreč kar nekaj pripomb tudi ne sledi dejstvu, saj je bila informacija, ki je predmet opombe, dejansko objavljena že v istem prispevku, tako kar nekaj trditev ni resničnih.

Prejete opombe povečini ne upoštevajo postulatov in zakonitosti radijskega novinarskega dela, kot so sosledno poročanje, azurnost, vsestranskost poročanja, pravila žanrov in podobno, ki jih določajo tudi Poklicna merila in načela novinarske etike v programih RTV Slovenija, ta v navedenih primerih niso bila kršena.

Novinarsko delo je sicer regulirano z nizom predpisov in zakonov (Zakon o medijih, Zakon o RTV, Statut RTV Slovenija, omenjena Poklicna merila...), ki predpisujejo tudi celo vrsto možnosti, kako novinarje in uredništva opozoriti na morebitne napake, nedoslednosti ali neprofesionalno poročanje, pa tudi, kako od njih zahtevati, da napako popravijo, odpravijo.

Za nobenega od navedenih prispevkov nismo dobili zahtevka za popravek ali zahtevka za prikaz nasprotnih dejstev, ne zahtevka varuhinje pravic gledalcev in poslušalcev za obravnavo, kolikor nam je znano, s tem v zvezi ni bilo niti prijave na častno novinarsko razsodišče.

Zato se tovrstna gradiva, kot smo jih prejeli v tern primeru, lahko razumejo

predvsem kot oblika pritiska na delo naših programskih ustvarjalcev, da bi poročali skladno s pričakovanji politične institucije, torej kot obliko političnega pritiska, kar pa ni v skladu s spoštovanjem profesionalnih standardov in meril ter tudi ne z medijsko zakonodajo.

Pripravi: Mirko Stular, direktor Radia Slovenija

TELEVIZIJA SLOVENIJA

Prejeli smo dve tabeli, ki jih je z očitki na naše poročanje o aktualnih zadeva v oktobru in začetku novembra pripravil Urad vlade za komuniciranje.

Skrbno smo preučili očitke in ugotavljamo, da so ti neutemeljeni; dejstvo, da jih je UKOM sploh naslovil na vodstvo RTV Slovenija, torej na vodstvo zavoda z institucionalno avtonomijo in uredniško neodvisnostjo, kot jo zagotavlja drugi člen Zakona o Radioteleviziji Slovenija, pa je za demokratično ureditev nase družbe nedostojno in neprimerno.

Svoje novinarsko in uredniško delo opravljamo v skladu s Poklicnimi merili in načeli novinarske etike.

Kar nekaj očitkov je bilo nanizani, da nismo predstavili mnenja pristojnega ministrstva; ugotavljamo, da gre za primere, ko pristojno ministrstvo zadeve ni želelo komentirati. Prav tako je pri novinarskem poročanju pomembna izbira novinarske vrste in žanra, upoštevati je potrebno tudi poročanje v nizu, torej ko o temi poročamo v več oddajah z različnimi mnenji in sogovorniki. V enem od primerov smo v uredništvu po zahtevi UKOM -a objavili njihov odziv v oddaji Odmevi.

Sicer so pravila in poti glede pritožb na novinarsko delo jasna. Redno in odgovorno odgovarjamo na zahteve, ki jih prejmemo prek pisarne varuhinje pravic gledalcev in poslušalcev, skrbno preučimo vse zahteve za popravek, prav tako se odzivamo na zadeve, ki se znajdejo na novinarskem častnem razsodišču.

Pripravila: v. d. urednica UPE Informativni program Manica Janežič Ambrozič dne 15. 11. 2021

S spoštovanjem!

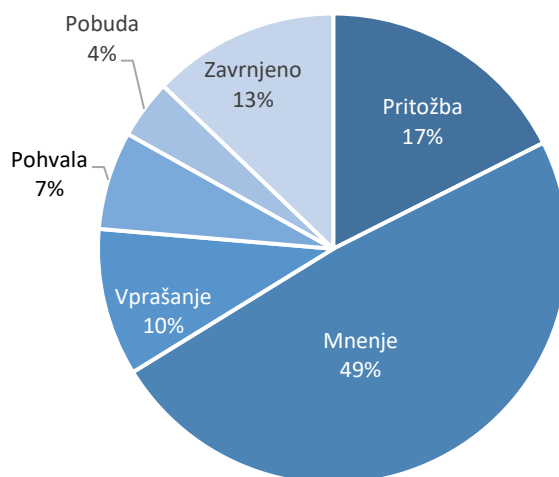
Andrej Grah Whatmough
Generalni direktor RTV Slovenija

STATISTIKA

	DECEMBER 2021	NOVEMBER 2021	DECEMBER 2020
TELEVIZIJA SLOVENIJA			
SKUPAJ	76	108	83
Informativni program	50	81	41
Kulturno umetniški program	11	13	9
Razvedrilni program	2	1	6
Športni program	4	2	10
Program plus	4	5	8
Ostalo	5	6	9
REGIONALNI CENTER / TV program	1	0	0
Televizija Koper	1	0	0
RADIO SLOVENIJA			
SKUPAJ	8	5	17
Radio Prvi	5	5	13
Val 202	0	0	2
Ars	0	0	1
Ostalo	3	0	1
MMC			
SKUPAJ	11	15	15
Novinarske vsebine	4	4	3
Uporabniške vsebine	6	11	12
Storitve	1	0	0
RTV SLOVENIJA			
SKUPAJ	52	79	66
Jezikovna kultura	4	7	2
Oglaševanje	1	2	3
Dostopnost in prilagojeni programi	2	1	1
RTV prispevek	0	2	3
Tehnične zadeve	5	6	4
RTV SLO - splošno	11	37	15
Varuhinja	5	2	0
Ostalo	5	0	0
Zavrnjena obravnava	19	22	38
VSI ODZIVI	148	207	181

Statistika po vrsti odziva

SKUPAJ	148
Pritožba	26
Mnenje	72
Vprašanje	15
Pohvala	10
Pobuda	6
Zavrjneno	19

SKUPAJ	148
Elektronska pošta	90
Spletni obrazec	24
Pismo	2
Telefon	32

